

80. Tiistaina 12 päivänä marraskuuta 1991

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi korkotulon lähdeverosta annetun lain muuttamisesta sekä tulo- ja varallisuusverolain 59 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 2579

Hallituksen esitys n:o 52
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

2) Ehdotus laiksi aluevaihdesta valtion ja Helsingin kaupungin välillä 2590

Hallituksen esitys n:o 94
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39

Toinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 151
Lakivaliokunnan mietintö n:o 5

4) Ehdotus laiksi Valtion viljavarastosta annetun lain 7 ja 9 §:n muuttamisesta . 2591

Hallituksen esitys n:o 97
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6

5) Ehdotus laiksi työttömyyskassalain 29 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 172
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 6

Ainoa käsittely:

S. 6) Valtioneuvoston päätös 10 päivältä lokakuuta 1991 tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta 2592

Sanottu päätös (VNP 1)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi valtion pelastusoppilaitoksista „

Hallituksen esitys n:o 90
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

8) Ehdotukset laeiksi liikuntalain ja nuorisotyölain väliaikaisesta muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 101
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8

9) Ehdotus laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 120
Talousvaliokunnan mietintö n:o 15

10) Ehdotus laiksi asuntotuotantolain 11 g §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 150
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Esitellään:		S.	21) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laiksi vuokra- asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta (HE 161)	S. 2603
11) Hallituksen esitys n:o 177 laiksi kirkkolain muuttamisesta	2595	„	Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.	
12) Hallituksen esitys n:o 179 laiksi työnvälityslain muuttamisesta		„	Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat E. Aho, Andersson, Aula, Biaudet, Björkenheim, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Heikkinen, Hurskainen, Jansson, Ju- hantalo, Jurva, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kaner- va, Karhunen, Korkeaoja, Laine, Lipponen, Louvo, Metsämäki, Moilanen, Niinistö, Norr- back, Nyby, Pekkarinen, Pokka, Puhakka, Rask, E. Rehn, Riihijärvi, Rossi, Savolainen, Seppä- nen, Särkijärvi, Toivonen, Turunen, Urpilainen, Vanhanen, Viinanen, Viljamaa, Virrankoski, Vuorensola ja Väistö.	
13) Ed. Kalliomäen ym. lakialoite n:o 86 laiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alus- luettelosta		„	Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Väis- tö.	
14) Ed. Seppäsen lakialoite n:o 87 laik- si valtioneuvoston jäsenten palkkiosta an- netun lain 1 §:n muuttamisesta	2602	„		
15) Ed. Rauramon lakialoite n:o 88 laiksi rikoslain 2 luvun 4 a §:n muuttami- sesta		„		
Pöydällepanoa varten esi- tellään:				
16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksen johdosta laiksi liikevaihtoverolain väliaikaisesta muutta- misesta (HE 65)	2603		Ilmoitusasiat:	
			Lomanpyynnöt	
17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 66)		„	Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi- västä sairauden vuoksi ed. Viljamaa, virka- tehtävien vuoksi edustajat Jansson, Kanerva ja Pokka, yksityisasioiden vuoksi edustajat Björk- enheim, Heikkinen, Savolainen ja Urpilainen sekä liikenne-esteen vuoksi ed. Väistö, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edus- tajat E. Aho, Andersson, Aula, Donner, Haa- visto, Halonen, Hautala, Hurskainen, Järvi- lahti, Jäätteenmäki, Karhunen, Korkeaoja, Lipponen, Louvo, Metsämäki, Niinistö, Norr- back, Nyby, Puhakka, Rask, Riihijärvi, Rossi, Seppänen, Särkijärvi, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Vanhanen, Virrankoski ja Vuorensola, kuluvan kuun 14 päivään sairauden vuoksi ed. Hacklin, 15 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Juhantalo ja 22 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Moilanen sekä kuluvan marraskuun 23 päi- västä ensi joulukuun 4 päivään sairauden vuoksi ed. Laine.	
18) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7 vuoden 1990 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi pellonraivauksen rajoittamisesta		„		
19) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laik- si kasvinsuojelulain muuttamisesta (HE 26)		„		
20) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelus- ta ja valtionosuudesta annetun lain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE 102)		„		

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 8 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 181 ja 183—186, jotka nyt on edustajille jaettu.

Valtioneuvoston kertomus päihdeolojen kehityksestä vuonna 1990

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 1 päivästä on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston kertomus eduskunnalle päihdeolojen kehityksestä vuonna 1990. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 251, 263, 265, 271, 276, 277 ja 280. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Eduskunnan valitsijamiehille ilmoitetaan, että valitsijamiesten kokous pidetään perjantaina 15 päivänä marraskuuta 1991 kello 12.30 suuren valiokunnan kokoushuoneessa, jolloin toimitetaan pankki-valtuusmiesten täydennysvaali.

Riksdagens elektorerna sammanträder fredagen den 15 november 1991 kl. 12.30 i stora utskottets sammanträdesrum. Förrättas fyllnadsval av bankfullmäktige.

Edelleen valitsijamiehille ilmoitetaan, että valitsijamiehet kokoontuvat myös tiistaina 26 päivänä marraskuuta 1991 kello 13.30 suuren valiokunnan kokoushuoneessa, jolloin suoritetaan valtioneuvoston tilintarkastajien vaali ja eduskunnan tilintarkastajien vaali.

Ät riksdagens elektorerna meddelas att elektorerna sammanträder tisdagen den 26 november

1991 kl. 13.30 i stora utskottets sammanträdesrum och då förrättas val av statsrevisorerna och val av riksdagens revisorer.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi korkotulon lähdeverosta annetun lain muuttamisesta sekä tulo- ja varallisuusverolain 59 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 52

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, joten lakiehdotus on valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on tältä osin palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Toisessa käsittelyssä päätetty toinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Rönholm: Rouva puhemies! Hallitus on toimintakautensa aikana tehnyt yhden toimenpiteen, jolla se on pyrkinyt vakauttamaan Suomessa rahoitusmarkkinoita ja pitämään korkotasoa kohtuullisella tasolla omien sanojensa mukaan, ja se on tämä nyt käsittelyssä oleva asia.

Sen sijaan mitkään muut toimet eivät ole johtaneet siihen toivottuun tulokseen, jonka hallitus kesän alkuvaiheessa asetti keskeiseksi tavoitteekseen, eli korkotason laskemisen. Tänä päivänä yhden kuukauden rahasta maksetaan 20 prosenttia tai lähes 20 prosenttia, kolmen kuukaudenkin raha on 16 prosentissa, ja maan, voisiko sanoa, yleistä terveydentilaa kuvaava

pitkä korkokanta on sekin noussut jo yli 13 prosentin.

Suomalainen korkotaso on kansainvälisesti verrattuna mielettömän korkealla tasolla. Suomalaiset joutuvat maksamaan reaalkorkoa moniin maihin nähden kolminkertaisen määrän, eikä voi olla kenelläkään mitään epäselvyyttä siitä, mihin tämä tulee johtamaan. Tämä on jo johtanut äärimmäisen syvään, äärimmäisen vakavaan taloudelliseen taantumaa, josta ei näytä olevan mitään ulospääsytieta.

Hallituksen toimenpiteet, lähinnä muiden komentelu ja syyttely, eivät asioita luonnollisestikaan voi parantaa, eikä hallitus tällä nykyisellä otteella saa tätä maata tästä ahdingosta nousemaan. En voi kuvitella, että näissä olosuhteissa tällaisen korkotason vallitessa ja yleisen mielipiteen ollessa vallalla suomalainen talouselämä voisi luottavaisesti uskoen lähteä uuteen nousuun. Tämä näyttää täysin mahdolltomalta. Näyttää myös siltä, että hallitus on joutunut oman politiikkansa vangiksi sillä tavalla, että se ei enää pysty arvioimaan tätä talouspoliittista tilannetta objektiivisesti, vaan se pelkästään käy viivytystaistelua pyrkien luomaan itselleen lisäaikaa eläen siinä toivossa, että joku ulkopuolinen ihme tulee tämän kansakunnan pelastamaan. Mutta mitään sellaista ulkopuolista ihmettä ei ole näkyvissä. Ei ole mitään sellaista tekijää, joka voisi ilman hallituksen toimenpiteitä saada suomalaisen talouspolitiikan kääntymään uusille urille.

Jos ajattelemme tätä hallituksen esitystä ja katsomme sen keskeistä sisältöä, niin tälläkin, ikävä kyllä, on korkeaa korkotasoa ylläpitävä vaikutus. Se, että tällä hetkellä pääomatuloja saavat ihmiset eivät osallistu millään muodoin eivätkä millään tavalla siihen yhteisesti sovittuun ja tähdättyyn talkoohenkeen, johon mm. työmarkkinajärjestöjä patistetaan, on nähdäkseni selkeä virhekannanotto.

Jotta nämä tällä hetkellä korkeita korkoja nauttivat pääomatulojen saajamme jollain tavalla osallistuisivat myös tähän ahdinkotilan helpottamiseen, olisi kovin paikallaan, että säädettäisiin maksimikorkomäärä, mille näin matalan lähdeveron vallitessa korkoa voidaan maksaa. Tämän maksimikorkotason, joka voisi olla eurooppalaista keskimääräistä tasoa, ylittävältä osalta olisi aivan oikein ja kohtuullista, että kukin maksaisi tuloverotuksen mukaista veroa, joka tällä tavalla olisi myös oikeudenmukainen. Eli siis ne, joilla on korkeat tulot, tulisivat mak-

samaan myös korkotulostaan korkeampaa veroa.

Näitä lähdeverollisia talletuksia lieene 60—70 miljardia tällä hetkellä, ja voidaan helposti arvioida, että juuri näiden lähdeverollisten talletusten sekä lisäksi markkinaehtoisien varainhankinnan kustannukset tällä hetkellä kohdistuvat erityisesti uusien asuntoluottojen ottajien maksettavaksi sekä luonnollisesti sellaisten henkilöiden, jotka joutuvat tilapäisluottoa ottamaan, esimerkiksi ahdingossa olevien työttömien.

Olisi todella toivottavaa, että hallitus jollakin eleellä osoittaisi, että se tässä taloudellisessa ahdinkotilassa pyrkii myös edellyttämään muiden kuin palkansaajien osallistumista näihin taloustalkoihin. Hallitus on puukauppojen osalta levitellyt käsiään. Siellä ei ole saatu mitään aikaan. Pääomatuloja, niin kuin tässä tapauksessa, saavien osalta ei myöskään ole lähdetty mihinkään sellaisiin toimenpiteisiin, jotka rajoittaisivat näiden tulojen saajien näissä erityisissä olosuhteissa kasvaneita tuloja.

Kun tällaista politiikkaa maassa harjoitetaan, ei ole ihme, että luottamusta ja uskoa ei talouspoliittiseen toimintaamme saada, eikä ole myöskään varmaankaan kenellekään yllätys, että kun hallitus oli kesälomansa aikana pois pelistä, niin vain sinä aikana Suomessa on ollut alhainen korkotaso. Nyt kun hallitus on sitten taas palannut töihin, korkotaso on noussut sen mukaiseksi. Eli mitä enemmän hallitus on läsnä, sitä korkeampi korko Suomessa on. Mitä enemmän hallituksen jäsenet puhuvat tässä maassa, sen korkeammaksi nousee korkotaso.

Tämä kuumemittariksi luonnehdittu muuttuja kertoo nyt, että Suomi on Euroopan sairain kansantalous, ja tällaiseen menoon ei sentään kyllä kukaan olisi uskonut edes tämän hallituksen pystyvän. Se on kuitenkin onnistunut näin nopeassa ajassa saamaan maan sellaiseen kuntoon, että tällä ainoalla objektiivisesti mitattavalla mittarilla laskettuna Suomi on kaikista eurooppalaisista markkinatalous- ja teollisuusmaista sairaimmassa tilassa tällä hetkellä siitä huolimatta, että maassa on alustavasti voitu sopia tuloja alentavasta tulopolitiikasta. Missään muualla ei ole tällaisia vaihtoehtoja pystytty tarjoamaan. Tulopolitiikka on tapahtunut hallituksesta huolimatta työmarkkinajärjestöjen kesken, mutta kaikki muut toimenpiteet ovatkin sitten olleet niin paljon heikompia, että tulopoliittiseen ratkaisuun pelkästään luottamalla markkinat eivät usko Suomen tulevaisuuteen.

Vielä kertaalleen haluaisin painottaa sitä, että kysymys ei ole spekulatiivisesta hetken humahduksesta. Tällä hetkellä ovat tietenkin lyhyet korot korkeimmillaan, mutta myös viime päivinä on korkojen pitkä pää voimakkaasti nousut, mikä kertoo siitä, että myöskään pidemmällä tähtäimellä suomalaiset eivät luota hallitukseen ja vielä vähemmän ulkomaiset sijoittajat. Rahamarkkinoilla jatkuu epätasapaino, jota ei millään keinolla ole pystytty oikaisemaan, ja hallitus toimettona seuraa tilanteen kehitystä, joka päivittäin tappaa tuhansia yrittäjiä, ajaa monia yksityishenkilöitä sellaiseen loukuun, josta he elinikäänään eivät tule selviytymään.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Rönholm liikkui taitavasti lähdeveron ja devalvaation välimaastossa ja sai kansanedustajia nousemaan tarkoituksensa mukaisesti ylös, mutta minä pysyn lähdeverossa.

Huomaatan, että kun korkotulojen lähdeveroa käsiteltiin viime eduskunnan aikana 10 prosentin pohjalta, me vaadimme silloin sen hylkäämistä ja toisaalta, kun hylkäämistä ei tapahtunut, yritimme saada pontta lain perusteluihin koskien kysymystä, että lähdevero kaikissa muodoissaan ja prosenteissaan asettaa nimenomaan vähätuloiset ja yleensä vähäisessä määrin säästöjä omaavat tai vähätuloiset ja ehkä enemmänkin säästöjä omaavat henkilöt aivan eri asemaan kuin ne, joilla on suuret tulot ja mahdollisesti myös suuret korkotulot.

Toisessa käsittelyssä ed. Apukka toi esille esityksen, joka olisi kaikkine heikkouksineenkin merkittävässä määrin ollut oikean suuntainen sikäli, että se olisi tasoittanut suhdetta suurituloisten ja vähätuloisten tallettajien kesken. Valitettavasti se ei täällä mennyt lävitse. Toivottavasti hallituksella on jonkinlainen ideaa siitä, millä tavalla tulevaisuudessa lähdeveroa tulisi käsitellä.

Rouva puhemies! Tällä kertaa me emme lähde SMP:n eduskuntaryhmässä lakia esittämään hylättäväksi, mutta toivomme kuitenkin, että tulevaisuudessa ja siltä pohjalta, kuin ed. Apukka aikanaan on esittänyt, mikä oli hyvä esitys, hallitus tutkisi asiaa, jotta jonkinlainen tasapaino saataisiin pienituloisten ja suurituloisten ihmisten talletusten verokohtelun välille.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Minusta ed. Rönholm kiinnitti hyvin tärkeään asiaan huomiota: Taloustalkoissa pitäisi kaik-

kien olla mukana eikä suinkaan yksinomaan ay-liikkeen, jota tällä hetkellä painostetaan Sorsan tuposopimuksen taakse, jolla elintasoja laskettaisiin ja leikattaisiin. Hallitushan esittää jatkuvasti uusia veronkeräysmuotoja, joista viimeinen on indeksivero, joka kohdistuu eläkeläisiin.

Talouspolitiikka on monilta osin mennyt sekaisin, ja näyttää siltä, että sekavuus jatkuu edelleenkin useampia kuukausia ja hallitus seuraa toimettona vain, mitä työmarkkinaratkaisussa syntyy. Näyttää, että koko ajan eväät ovat leviämään päin sielläkin suunnalla siitä syystä, että hallitus edesauttaa sitä omilla puheillaan. Mielestäni pääomapuolen verotus, joka tässä on osin keskustelun kohteena, olisi pitänyt ottaa erityistarkasteluun jo sen takia, että pääomapuoli olisi myös tullut taloustalkoisiin mukaan. Nythän he saavat hallituksen esityksen mukaan verotuksessa taas edelleen kevennystä ja samanaikaisesti siirtävät pääomia ulkomaille odottamaan parempia aikoja Suomessa.

Tällainen tilannehan ei voi jatkua. Tämä johtaa siihen, että meidän voi myydä EY:hyn 0 markalla. Meistä ei kukaan enää mitään maksa, koska täällä ei ole mitään ostettavaa.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rönholm puheenvuorossaan oli varsin puhdasotsainen. Ehkä se selittyy sillä, että ed. Rönholm ei ollut tässä salissa viime vaalikaudella. Nimittäin kyllä kai totuus on kuitenkin edelleen se, että, ed. Rönholm, me elämme sitä budjettia, jonka edellinen hallitus on tehnyt. Tämän vuoden budjetin perusta on totaalisesti pettänyt. Kun tämän vuoden budjettia laadittiin huhtikuussa 90, silloinen valtiovarainministeri Louekoski teki siitä 12 miljardia ylijäämäistä, kunnes edettiin joulukuun 90 ja siitä tulikin yksikaks alijäämäinen. Tämä kertoo siitä, että valtiontalouden perusteet on jo edellisen hallituksen toimesta arvioitu täysin väärin.

Nyt on jatkettu, ed. Rönholm, sitä vahvan markan politiikkaa, jonka edellinen hallitus aloitti. Ongelma on vain se, että vahvan markan politiikan onnistuminen edellyttää, että myös eri tahot ammattiyhdistysliike mukaan luettuna ovat mukana sisäisissä säästötalkoissa. Säästötalkoisiin osallistumisen vaikeus on vienyt meidät todella niin syvälle, missä me tänä päivänä olemme. Jos kuun lopulla onnistutaan tupo saamaan satamaan, silloin minusta luodaan kuitenkin kestävä perusta sille, että tästä ehkä voitaisiin vähitellen päästä nou-

semaan. Mutta, ed. Rönholm, me elämme sitä budjettia, jonka sosialidemokraattien ja kokoomuksen yhteinen sinipunahallitus on tehnyt. Tämä olisi ed. Rönholmin pitänyt rehellisesti todeta.

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Minua ihmettyttää, että tässä tilanteessa, jossa nimenomaan pitäisi saada psykologisesti ja muutoinkin luottamusta aikaan markkaan, hallituksen edustajia ei ole täällä selvittämässä esimerkiksi tämän asian yhteydessä, mitkä ovat hallituksen välittömät toimenpiteet tässä taloudellisessa tilanteessa, kun tunti tunnilta, päivä päivältä yhden kuukauden heliborkorko nousee niin, että se on tällä hetkellä jo korkeampi kuin viimeisen mielipidemittauksen mukaan hallituksen kannatus.

Tässä tilanteessa nimenomaan hallituksen tulisi täällä tulla kertomaan, mitä se aikoo tässä asiassa oikein tehdä. Mutta täällä ei ole hallituksen edustajia muita kuin neljä naisministeriä, joille nämä asiat eivät varsinaisesti kuulu. (Välihuutoja) Tätä vauhtia me ajaudumme pikkuhiljaa pakkodevalvaatiota kohti. Tämän estämiseksi hallituksen edustajien pitäisi tulla tänne kertomaan, mikä on hallituksen linja tämän päivän osalta ja ensi viikon osalta ja miten näitä asioita käytännössä yritetään hoitaa.

Päinvastoin, nyt kun ruotsalaisen kansanpuolueen edustaja pankkivaltuusmiehissä on vaihtumassa eli kansanedustaja Jörn Donner, niin hän kepitteäkseen pahanpäiväisesti hallitusta, hallituspuolueen jäsenenä, viime perjantaina teki sen, mitä ei missään tapauksessa pitäisi tehdä. Hän käytti puheenvuoron ja sanoi, että tulopoliittinen ratkaisu ei riitä, vaan sen lisäksi pitää suorittaa 20 prosentin devalvaatio. Eikä hän ainoastaan siitä puhunut, vaan Reuterin kautta lähetti sen kansainvälisille tietotoimistoille. Tämä on sitä epäisänmaallista linjaa, jota täällä Paavo Väyrynen on hallituksen jäsenenä aikaisemmin edustanut ja oppositiossa Esko Seppänen. Ei tällä lähdeverollakaan saada niitä tuottoja aikaiseksi, jos ei luottamus hallitukseen palautu.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Ed. Rönholm oli sitä mieltä, että hallitus odottaa ihmettä. Hallitus ei odota ihmettä vaan sitä, että työmarkkinasopimus saadaan voimaan. Ehkä se on ihme, että se hyväksyttäisiin, mutta toivottavasti se ei ole. Sehän on ainoa este tällä hetkellä sille, että ruvettaisiin luottamaan Suomeen taas.

Meillä on suuria liittoja niin kuin Metalliliitto ja Paperiliitto, jotka ilmoittavat, ettei mitään sopimusta voida hyväksyä. Jos se hyväksyttäisiin, niin varmaan heti korot ja muut laskisivat. Erityisesti hämmästyttää, että Paperiliitto vieläkin ilmeisesti haluaa devalvaatiota. Sehän on hyvin tehokas keino reaali-palkkojen laskemiseen, niin että ei sitä varmaan kukaan työntekijä voi kannattaa tosissaan. Kuitenkin tässä omalaatuisessa tilanteessa sellaistaakin näyttää sattuvan. Minusta olisi nyt korkea aika saada aikaan työmarkkinasopimus. Valitettavasti hallitus ei voi siinä mitään tehdä, koska on työmarkkinapuolten asia tällä hetkellä saada se kuntoon.

Kun täällä puhutaan siitä, että pääomapuoli esimerkiksi ei ole osallistunut talkoisiin, niin kyllä kai se on osallistunut jo niin, että osakkeiden arvot ovat pudonneet, niin että omaisuus on hävinnyt, ja hyvin paljon yrityksiä on mennyt konkurssiin, jolloin kaikki rahat ovat hävinneet. Vastaavasti osinkotulot ovat huomattavasti alentuneet, niin että kyllä siellä puolella varmasti on osallistuttu.

Puukaupassakin on päästy jo ainakin sopimusneuvotteluihin, niin että siitäkin varmaan kohta tulee jotakin. Kyllä tällä hetkellä pallo on juuri työmarkkinajärjestöillä työntekijäpuolella. Jos siellä hyväksytään sopimukset, niin siitä se nousu alkaa.

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa puhemies! Päinvastoin kuin ed. Tiuri näen, että ed. Rönholmin puheenvuoro oli erittäin ansiokas. Hän jatkoi niistä viime viikon sosialidemokraattien puheenvuoroista, jotka lähtivät siitä, että ongelma on se, että pääomatulojen saajat eivät osallistu juurikaan tämän yhteiskuntasopimuksen ja laman maksamiseen. Vielä 15 prosentinkin lähdevero on hirvittävän lievä, kun reaali-korot ovat huimat. 15 prosentin korkotulojen lähdeverolla pääsee älyttömän koviin tuottoihin tilanteessa, jossa inflaatio on 2—3 prosenttia ja lähdeverolla pääsee reippaasti yli 12 prosentin korkoon. Tämä on johtanut siihen, että paras tulo tulee rahasijoituksista.

Tämä vääristää mielestäni entisestään tulonjakoa nuorten ja vanhempien ikäluokkien välillä. Erityisesti nuorten palkansaajien reaali-tulot ovat laskemassa samalla, kun pääomatulot kasvavat hirmuisesti. On vaikea saada laman maksumiehiksi hyvätuloisia tai niitä kasinopelin kyseenalaisia sankareita, jotka ovat sijoittaneet rahojaan 60—70 miljardia esillä oleville tileille. Juuri sen vuoksi korkotulon lähdeveroprosentin

olisi tullut olla tässä tilanteessa 20, sen vuoksi 15 prosenttia ei ainakaan minua tyydytä.

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Viime kerralla lähdeverosta täällä puhuttaessa jäi ilmeisesti jonkin verran epäselväksi, minkälaisiin taloudellisiin tuottoihin päästään, jos lähdeveroprosentti on 10, 15 tai vaikkapa 25. Minä olen kyllä periaatteessa sillä kannalla, että esimerkiksi 20 prosentin lähdevero olisi parempi kuin nyt ehdotettu 15 prosenttia. Se kuitenkin nykyisessä maailmassa edellyttäisi pääoman liikkuvuuden pysähtymistä, ja kun se ei pysähdy, 20 prosentin lähdevero on vain teoreettinen tavoite. Nimittäin kaikilla suurimmilla sijoittajilla, jotka sijoittavat varansa lähdeverotetuille tileille, on mahdollisuus valita pääomien vapaan liikkuvuuden vuoksi myös täysin verovapaita sijoituksia ulkomaisilta tileiltä. Otan esimerkiksi viime hallituksen aikana käydyin keskustelun siitä, kuinka kävi Saksassa, kun Saksan silloinen hallitus — taitaa olla vielä nykyinenkin, siellä eivät niin nopeasti vaihdu — yrittä saada maahan lähdeverolain varsin matalalla prosentilla. Kun tämä tieto levisi, pääomat alkoivat paeta rajan taakse Luxemburgiin, jossa ei ole lähdeverojärjestelmää voimassa, vaan pankkitalletukset ovat verovapaita.

Tämän vuoksi, hyvät sosialidemokraattisetkin kansanedustajat, tavoite sinänsä pääomatulojen verottamisen kannalta on oikea, kun kaikki tulot pyrimme saamaan verotuksessa samalle viivalle. Mutta silloin kun kansainvälinen rahapolitiikka ja pääomien liikkuvuus on vapaata, niin kuin se tällä hetkellä on, tämä ei ole käytännön konsti, vaan käytännön konstina täytyy käyttää sellaista lähdeveron tasoa, joka myös tuottaa, jossa varsinaista veroa kertyy, jos se on tavoite; mielestäni pitää olla verolaissa aina sellainen tavoite, että verottaja jotakin hyötyy tällaisesta laista. Sen vuoksi nyt säädettävä 15 prosentin lähdevero on epäilemättä parempi kuin 10 prosenttia, joka on ollut voimassa tähän saakka. Se todennäköisesti ei vielä karkota pääomia maasta, mutta siitä ylös meneminen karkottaisi hyvin todennäköisesti.

On myös muistettava, että meidän kaikkien tavoitteena lienee sellainen taloudellinen tilanne, jossa korkoprosentti, esimerkiksi sijoitustalutuksille maksettava korko, on kymmenen paikkeilla. Sellaisessa taloudellisessa tilanteessa, jossa inflaatio on suomalaisittain kohtuullisella tasolla, esimerkiksi 4–5 prosentin tasolla, on lähdevero laskettava, kun se lasketaan koko

bruton määrästä, todellisuudessa reaalikorosta kaksinkertaiseksi lähdeveroprosenttiin nähden. Eli 15 prosentin lähdevero merkitsee reaalikorosta normaaleissa tässä kuvailemissani oloissa 30 prosentin veroa korkotulolle. Se on ihan kohtuullinen, kun ottaa huomioon, että meillä edelleen on voimassa täysin verovapaa talletusmahdollisuus.

Ed. S-L. Anttila omassa puheenvuorossaan jälleen kerran perinteiseen tapaan, ja siihen täällä on saanut tottua, sälytti nykyisen taloudellisen epävarmuuden tilan edellisen hallituksen niskoille. Ed. S-L. Anttila, eikö asia ole niin, että teidän ryhmänne olisi repinyt jo sinänsä liian optimistisen budjetin viime syksynä vielä enemmän ammolleen. Noin 8 miljardin aukon te olisitte tehneet, jos teidän mieleisellänne tavalla olisimme me muut täällä käyttäytyneet, sen lisäksi, mitä siellä nyt on. Minä en lainkaan kiistä nyt enkä ole sitä kiistänyt ennenkään, ettei tälle vuodelle tehty tulo- ja menoarvio ole liian optimistinen. Mutta, ed. S-L. Anttila, totuuden nimessä keskustan eduskuntaryhmä viime kerralla olisi tehnyt siitä mahdottoman.

Muistutanpa vielä ed. S-L. Anttilaa siitäkin, että ensimmäinen maatalousvaliokunnassa käsiteltävänä ollut hallituksen säästölakiesitys, hukkakauralaki, tuli hylätyksi ed. S-L. Anttilan, siis suurimman hallitusryhmän valiokuntapuheenjohtajan, johdolla. Tätä säästölakia tukivat sen sijaan sosialidemokraatit, ja jos minut on informoitu oikein, myös SMP:n eduskuntaryhmä. Mitä säästöpolitiikkaa se sellainen on, että hallituksen omat ryhmät repivät heti tilaisuuden saatuaan nämä säästöohjelmat hajalle? Sitä paitisi, ed. S-L. Anttila, en ole niin uuras kansanedustaja, että olisin jaksanut laskea, kuinka paljon ensi vuoden budjetista teidän mielestänne puuttuu. Sikäli kuin taas olen oikein informoitu, sieltä teidän mielestänne puuttuu kymmeniä miljoonia, joiden arvosta olette tehnyt budjettiin raha-asia-aloitteita. Aika merkittäviä säästämissä.

Toinen asia, joka minua myös suuresti on kummastuttanut hallitusryhmien edustajien käyttäytymisessä, on ed. Donnerin, pankkivaltuusmiehen, kansainvälisille tietotoimistoille lähettämä devalvaatiovaatimus. Meinasin sanoa, että ennenkuulumatonta, mutta olen kuullut ennenkin, tosin hyvin harvoin, ja sen takia kiipeisin oikein tänne puhujakorokkeelle ihmettelemään.

Olen ollut itse sitä mieltä, että devalvaatiostaakin on voitava käydä asiallista keskustelua, ja

sitä on käytävä sillä tavalla, että sen nurjatkin puolet tuodaan esille. Kun sitä keskustelua käydään, sitä on käytävä talouspoliittisen kokonaisuuden osana. Tällä hetkellä meillä on sellainen tilanne, että minun mielestäni ns. Sorsan sovintoehdotus on hyväksyttävä. Devalvaatio, etenkin pakkodevalvaatio, joka näyttäisi olevan sen päävaihtoehto, johtaisi sen kaltaisiin lisävaikeuksiin tässä kansantaloudessa, että sitä ei voida hyväksyä. Tämä asetelma on täysin selvä.

Kun olen puhunut siitä, että devalvaatiostaakin on voitava keskustella, niin se tarkoittaa sitä, että devalvaation todelliset vaikutukset esimerkiksi kotimarkkinoilla toimiville pienyrityksille ja kunnallistaloudelle, joissa on runsaasti ulkomaista velkaa, varjopuolinen on tuotava hyvin selkeästi esille. Ne ovat paljon suuremmat kuin pakkodevalvaatiosta mahdollisesti saatavat edut.

Ed. Tiuri mainitsi, että hallitus ei voi tehdä mitään tupon eteen. Sitä väittämää menen ihmettelemään paikalleni.

Ed. Lammien: Arvoisa puhemies! Olin aikonut vastata ed. Gustafssonille, mutta entinen valtiovarainministeri ed. Louekoski piti niin hyvän talouspoliittisen tukiopetustunnin ed. Gustafssonille, että en puhu siitä ollenkaan. (Ed. Gustafsson: Erityisopettajana anna tulla vain!) Ed. Louekoski näkee varsin hyvin lähdeveron hyvät ja huonot puolet. Ei ole mitään syytä heittää prosenttilukuja sinne tänne, vaan täytyy nähdä, kuten hän sanoi, myös tässä devalvaatiokysymyksessä sen nurjat puolet. Näin myös lähdeveroprosentissa.

Ed. Rönholmille, vaikka hän olikin viime kauden täältä poissa, olisi luullut tarttuneen vaatteisiin jotakin sentään aikaisemmilta vuosilta, jolloin hän tässä talossa on ollut. Hän mainitsi, että tämä hallitus on ajanut maamme tähän tilaan jne. jne. Rehellisesti ja totuuden nimessä on mainittava, että myös ne aikaisemmat demarivetoisetkin hallitukset ovat olleet rakentamassa aikapommiä, talous- ja sosiaalipommiä, joka nyt räjähtää ja tulee tulevina vuosina räjähtämään, vaikka hallituksessa istuisi ed. Rönholmkin. Ei sille nyt voida mitään, se on ladattu, ja pommi tulee räjähtämään, se on aivan selvä.

Ei pitäisi, jos nyt neuvoa saisi, kääntää takkia niin kovin nopeasti kuin on tapahtunut. Kyllä viime kaudellakin näistä asioista oli jo puhe, ja silloinhan demarit olivat hallituksessa yhdessä kokoomuksen kanssa, joka nyt osaltaan kantaa vastuun tämän hallituksen tekemisistä.

Ed. Rönholm: Rouva puhemies! Tämä asetelma, joka talouspolitiikassa tällä hetkellä vallitsee, on voimakkaasti muuttunut tämän hallituksen toimintakauden aikana. Olen omassa puheenvuorossani erityisesti kiinnittänyt huomiota korkeaan korkotasoon, joka, niin kuin äsken mainitsin, on talouden kuumemittari.

Ecupäättöksellään kesäkuussa hallitus hetkellisesti, kun rahoitusjohtajat olivat kesälomalla ja hallitus itse pois paikalta, sai korkomarkkinat rauhoittumaan. Mutta kun syksy tuli ja hallitus ryhtyi toimiinsa, korot alkoivat voimakkaasti nousta. Siitä huolimatta, että tulopoliittinen selvitysmies Kalevi Sorsa pystyi tekemään työmarkkinajärjestöjen kanssa sopimusehdotuksen, meillä ei tapahtunut rahamarkkinoilla rauhoittumista, kuten tuolloin toiveikkaasti odoteltiin. Hallitus on ollut toimeen tässä asiassa. Hallitus ei ole omilla toimillaan edesauttanut sellaisten ratkaisujen löytämistä, jotka toisivat uskottavuuden tämän maan talouspolitiikkaan.

Talouspolitiikan uskottavuus ei ole pelkkä budjettikysymys eikä pelkkä valtiontalouden kysymys, vaan tässä ennen muuta on kysymys yleisistä yritysten toimintaedellytyksistä, rahapolitiikasta ja erityisesti niistä asioista, joilla tämä kestäättömän korkea korkotaso saadaan painettua alaspäin. Nyt jokainen hetki, jokainen päivä tuo lisää ruumiita, tuo lisää vaikeuksia. Hallitus ei taaskaan tee muuta kuin syyttävillä sormilla osoittelee työmarkkinajärjestöjen suuntaan. Kyllä hallituksen toimenpidekokonaisuuksissa pitäisi olla keinoja edesauttaa ratkaisujen löytämistä. Se olisi hallituksen nyt nopeasti tehtävä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kun ed. Louekoski täällä esitteli erinomaisuuksiaan, niin missä ne olivat keväällä 1991, jolloin hän oli valtiovarainministerinä? Ei muuta kuin salailtiin taloudellista tilannetta. Missä ne olivat silloin, kun oli ecuratkaisun ajat, jolloin devalvaatio olisi ollut välttämätön ja pelastanut meidät siltä tuholta, mihin nyt olemme ajautumassa? Sosiaalidemokraatit silloinkin välttelivät vastuuta eivätkä ottaneet kantaa suuntaan eikä toiseen.

Minä sanoisin, vaikka ed. Donneria ihmisenä arvostan kovasti, että hän on persoonallisuus poliitikkona. Mutta se ainakin on hänessä hyvää, että hän uskaltaa sanoa, vaikka pääministeri Aho sanoo, ettei saa sanoa sanaa devalvaatio eikä sanaa jos. Ed. Donner on sanonut oman näkemyksensä, ja se on aivan oikea.

Se ongelma meillä tietysti on, että meillä ei uskalleta devalvaatiosta puhua. Kansan joukosta hyvin harvat tietävät, mitkä haittavaikutukset devalvaatiolla tänä päivänä olisivat, jos sellainen suoritettaisiin tai olisi jo aikaisemmin suoritettu. Tämä on salakähmäilyä ja sen vuoksi olemme tässä tilanteessa.

Rouva puhemies! Lopuksi totean, että Suomen Pankin Kullberg ja Punttila yhdessä avuttoman hallituksen kanssa ovat syypäitä siihen tilanteeseen, missä nyt ollaan. Tätä asiaa, joka ilmenee korkeina reaalikorkoina, jotka pitävät meidän taloutemme ja kotimaisen kysynnän lamassa, ja joka haittaa vientiteollisuutta ja vientiä, ei korjailla niillä minimaalisilla ratkaisuilla, vaikka ne toteutuisivat täydellisinä, jotka tuposetyksessä on esitetty. Me ajaudumme auttamatta devalvaatioon taikka köyhyysen 5—6 vuodeksi Puolan malliin. Siitä ei päästä mihinkään. Toisin sanoen ed. Donner on aivan oikeassa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kiinnitin minäkin ed. Louekosken tavoin huomiota ed. Tiurin toteamukseen, joka oli hyvin kategorinen, että hallitus ei voi tehdä yhtään mitään. Kyllä todellakin pitäisi voida tehdä jotain, kun katsoo, mitä tapahtunut Suomen talouselämässä muutaman viime viikon aikana. Paluuta markkaan valuutoista ei ole tapahtunut Väyryksen luviikonvaihteen jälkeen. Valuuttavaranto Suomen Pankissa on tarpeeseen nähden todella alhainen. Meneillään olevan viikon aikana korot ovat nousseet selvästi, hyvin jyrkästi itse asiassa.

Jos tällaisessa tilanteessa hallituspuolueen kansainvälistä kuuluisuutta nauttiva edustaja lausuu, että hallitus ei voi tehdä yhtään mitään, niin silloin sellaisen hallituksen täytyy jättää paikkansa, jos se ei pysty tekemään kerta kaikkiaan yhtään mitään. Itse substanssipuolesta olen aivan samaa mieltä kuin ed. Louekoskikin, että tämä tupo pitää saada hyväksytyksi. Se on paras mahdollinen vaihtoehto tässä tilanteessa, ja sen hyväksi hallituksen pitää voida tehdä jotain. Jos ei pysty, lähtee kälppimään.

Ed. Saaristo: Arvoisa puhemies! Hallituksen tässä lakiesityksessä aikoo tehdä jotakin. Se näyttää tahtonsa siihen suuntaan, että pyritään saamaan erästä varsin keskeistä suomalaisen talouden epäkohtaa hieman pienemmäksi. Se on pääomatulojen verotuksen eriarvoisuuden tasapainottamista. Tämä askel ei ole vielä riittävän pitkä, koska meidän vaatimuksemme on tietysti se, että osinkotulot kuin korkotulot tulevat lo-

pulta samalla tavalla verotetuiksi ja lopullisena tavoitteena tietenkin on päästä progressiivisesta asteesta suhteelliseen verotukseen tasolla, joka suurin piirtein asettuu sinne, missä Norjan ja Ruotsin vastaava verotus on.

Mutta näyttää siltä, että nyt eletään kyllä erinomaisen suurta historiallista aikaa. Kun porvarihallitus aikoo laittaa kapitalisteja kuriin, niin se saa sosialistit silmilleen. Onko enää maailmassa mitään laitaa?

Muuten tästä hukkakaurakeskustelusta, jos arvoisa puhemies sallii, toteaisin sen, että kyllä koko laihan ratsu kelpaa sosialidemokraateille, jos tämä on ainoa minkä päälle nousta.

Ed. Korva: Arvoisa puhemies! Nousen ihmettelemään sitä psykologiaa, joka liittyy keskusteluun, kun puhutaan markkinakoroista. Haluan muistuttaa, että markkinakorko ei tälläkään hetkellä vielä ole se, jolla suuri osa suomalaisesta rahasta lainataan, vaan pääsääntöisesti vielä Suomessa rahaa lainataan muilla ehdoilla kuin markkinakoroilla.

Pankkien sisäisen sijoitustodistusten myyntihinnan saama arvostus talouspoliittisessa keskustelussa on selvästi kohtuuton. Tämän tietävät tietysti myös ne rahoitusjohtajat, jotka yrityksissä tekevät niitä päätöksiä, joiden perusteella sitten pankkien välillä heliborhintaa määräytyy. Tässä on käymässä selvästi sillä tavalla, että keskustelu, joka tässäkin salissa aina synnytetään kaikkien mahdollisten asioiden yhteydessä, edesauttaa sitä spekulatiota, jota eräät rahoitusjohtajat käyvät kurssipolitiikan ympärillä. Voi sanoa terveisiä sosialidemokraateille, joiden keskuudessa on tavaksi otettu kaikkien asioiden yhteydessä ottaa esille korkoasia, että te teette juuri sitä työtä, jota rahoituspekulaation ja kurssispekulaation harjoittajat toivovat teidän tekevän, eli te puhutte joka päivä kymmenyksiä lisää heliborkorkoon ja puhutte joka päivä paineita lisää Suomen markan kurssimuutokseen. On silloin täysin semantiikkaa puhua siitä, kuka on maininnut sanan devalvaatio missäkin yhteydessä.

Ed. Alala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Ed. Korva edellä käytti varsin harkitun puheenvuoron, ja voin siihen yhtyä. Sinällään 15 prosentin lähdeveroa nykyisessä tilanteessa kahden vuoden ajaksi voidaan pitää varsin harkittuna. Totta kai jää ongelmia, mm. sietämättömän korkea reaalikorko. Kannattaa myös huomata se, että kansainvälinen korkotaso on menneistä ajoista

noussut huomattavasti ja sekään ei voi olla vaikuttamatta meidän korkotasoomme.

Itse lakiesitykseen, joka liittyy pääomatulojen verotukseen, haluan puuttua. Nyt meillä uudistetaan pääomaverotusta aika nopealla aikataululla, mikä onkin tarpeen. Meillä suurin ongelma mielestäni on juuri se, että oman pääoman ehdoin ei kerry yrityksiin pääomaa tällä hetkellä vaan yritykset joutuvat sitä ottamaan velkarahana. Ei tarvitse katsoa muuta kuin vaikkapa valtionyhtiöiden tasetta, niin nähdään, kuinka velkaantuneita meidän yrityksemme tällä hetkellä ovat.

Osakesäästäminen, joka on ihan terve ja kannustettava asia, sai menneinä vuosina vain huonon maineen kasinotalouden aikana. Osakesäästäminen pitäisi palauttaa kunniaan Suomessa uudelleen ja suosia riskirahoituksen ja oman pääoman kertymistä yrityksiin. Varsinkin kun pääomamarkkinat ovat avautumassa ja Etaratkaisut tulossa, on aivan välttämätöntä, että meidän yritystemme oman pääoman rahoituksen edellytyksiä voidaan oleellisesti parantaa. Tämä on sellainen asia, josta meidän kannattaisi keskustella, eikä spekulatiivisista asioista.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski väitti, että eduskunnan enemmistö olisi lipsu-massa hallituksen säästötavoitteista, ja otti esimerkkinä hukkakauran. Tältä osin haluan todeta, että valiokunnassa on alustavia päätöksiä tehty asian osalta mutta ei lopullisia ja eduskunta varmasti tulee pitämään huolta siitä, että säästötavoitteet, joita hukkakaurakysymyksessä on asetettu, tulevat täysimääräisesti toteutumaan. Uskon, että näin varmasti käy. Ainakin vastuullisissa piireissä tämä on otettu lähtökohdaksi.

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa sitä, että tässä keskustelussa lähdeverosta tuntuu siltä, että eduskunnan todellinen jako tulee esille. Jako on sosialidemokraattisen puolueen keskellä ja sen sisällä. Sosialidemokraattisessa puolueessa on ns. reaaleja, jotka ymmärtävät taloutemme tosiasiat, sitten on vanhan koulukunnan sosialisteja, jotka ovat sitä mieltä, että laeilla voidaan kaikki asiat hoitaa eikä tarvitse ottaa lainkaan huomioon sitä, miten meidän talousjärjestelmämme, miten markkinatalous, toimii. Hallituksen on suhteellisen yksinkertaista ja helppoa työskennellä yhteistyössä reaalien kanssa, mutta valitettavasti näissä olosuhteissa tuntuu siltä, että vanhan koulukunnan sosialistit saavat kuitenkin mielipiteensä ryhmässä lävitse. Toivon,

että SDP:n ryhmä tässä suhteessa ryhdistäytyy, jotta eduskunnassa saadaan linjakasta talouspolitiikkaa aikaiseksi.

Ed. Gustafssonille haluan erityisesti korostaa sitä, että myös korkotulojen lähdeveron osalta, kuten ed. Louekoski totesi, tosiasiat täytyy ottaa huomioon. Jos verokanta on suhteellisen alhainen, se kannustaa säästämistä, rahaa markkinoilla on enemmän, jolloin se korko, jonka asuntovelallinen maksaa omasta velastaan, on alhaisempi. Jos vastaavasti käy sillä tavalla, että säästämistä ei edistetä vaan raha pakenee Suomesta, merkitsee se sitä, että meillä korkokanta nousee hyvin korkealle ja jo pelkästään tämä korkoero on olennaisesti merkittävämpi kuin pieni prosenttikannan ero lähdeverossa.

Oppositio on ollut tyytymättömän hallituksen toimintaan, ja tältä osin mielestäni kritiikki on perustelematonta. On väitetty, että hallitus ei tee näissä olosuhteissa mitään. Mielestäni tietyt perusasiat jokaisen meistä täytyy muistaa. On neuvoteltu tulopoliittinen kokonaisratkaisu. Se on perusedellytys sille, että talouselämän toimintaedellytykset maassa saadaan kuntoon. Kiitämme lämpimästi siitä, että neuvottelu on voitu käydä hyvin laajalla poliittisella pohjalla ja laaja yhteisymmärrys vastuullisissa piireissä on voitu saavuttaa. Hallitus on ilmoittanut toteuttavansa ja eduskunnan enemmistö varmasti toteuttaa kaikki ne edellytykset, jotka tulopoliittisen kokonaisratkaisun toteuttamiselle on asetettu. Siitä ei ole pienintäkään epäilystä, joten me vastaamme siitä osuudesta, että eduskunnasta missään olosuhteissa ei ole kiinni se, ettei kokonaisratkaisu maahan voisi syntyä.

Mikä on toinen keskeinen perusedellytys, jos ajatellaan talouspolitiikkaa? Se on juuri se, että kyetään toteuttamaan tiukkaa talouspolitiikkaa niin, että toimintamme on uskottavaa, eli riittävästi säästöjä budjetissa täytyy olla. Ne säästölait, joita hallitus esittää, täytyy kyetä viemään lävitse eduskunnassa. Jotta talouspolitiikka voisi onnistua, vetoankin oppositioon voimakkaasti, että se olisi vastuullisesti mukana tukemassa säästölakeja. Aika pitkälti teidän toiminnastanne riippuu se, millä tavalla taloudellinen kehitys jatkuu ensi vuonna ja mikä on mm. meidän työllisyysilanteemme, jonka pitäisi olla kaikkein tärkein huolen aihe meille kaikille näissä olosuhteissa.

Arvoisa puhemies! Itse hallituksen esityksestä haluan vielä lyhyesti todeta sen, että se on eduskunnalta tietty osoitus siitä, että halutaan rahamarkkinoita vakauttaa. Me tiedämme, että

on ollut epävarmuutta rahamarkkinoilla. Yhden vuoden lähdeverolaki olisi voinut lisätä sitä ja olisi johtanut lyhytaikaisiin talletuksiin. Olen tyytyväinen siitä, että eduskunnassa on voitu löytää kaikki ryhmät kattava yhteisymmärrys siitä, että on päästy kaksivuotiseen lähdeverolaikiin, ja uskon, että se on pieni tekijä mutta yksi tekijä, joka varmasti tässäkin talouspoliittisessa tilanteessa on omiaan viemään kehitystä eteenpäin.

Ed. Väistö merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Louekosken puheenvuoron siihen osaan on helppo yhtyä, jossa hän totesi, että tämän vuoden budjetti oli liian optimistinen. Todella näin on käynyt, koska budjetissa on 20 miljardin markan aukko tulokertymässä ja lainakertymä on vastaavan määrän kasvanut siitä, mitä alun perin ennakoitiin.

Samoin on helppo yhtyä siihen ed. Louekosken ajatukseen, että tupon hyväksyminen nykyisessä tilanteessa on kaiken a ja o. Mutta olisin ed. Saarion tavoin todella ihmetellyt, että en olisi uskonut ed. Louekosken ottavan esille hukka-kaurakysymystä siitä yksinkertaisesta syystä, että ne ratkaisut ja ne päätökset, joita maatalousvaliokunnassa ollaan tekemässä, eivät suinkaan poikkea siitä, että säästötavoitteet toteutuvat. Täytyy todeta, että kaikki kelpaa oppositiolle aseeksi silloin, kun halutaan hakea keinoja, joilla pyritään lyömään kiilaa hallituksen suuntaan. Tätä taustaa vasten todella ihmettelen, että hänellä on näin väärää tietoa asian tiimoilta.

Raha-asia-aloitteiden osalta totean ed. Louekosken puheenvuoron johdosta sen, että toki niitä ovat tehneet myös sosialidemokraattiset kansanedustajat. Ei tässä ole kukaan meistä puhtaampi toista. Jokainen ryhmä on tehnyt aloitteita siitä huolimatta, mikä taloudellinen tilanne tänä päivänä on. Minusta sillä asialla on turha toinen toistansa lyödä.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Minusta kotvanen sitten ed. Aittoniemi erittäin rumalla tavalla syytti ex-valtiovarainministeri Louekoskea siitä, että hän olisi salaillut jotenkin maan synkkää tilaa. Voin vakuuttaa, että hän kamppaili leijonan tavoin jo vuosi sitten sen puolesta, että kansalle ja myös edustajille olisi valjennut kehitystilanne, jossa nyt olemme.

Ed. Korva on poissa paikalta. Olisin toivonut, että hän pitäisi korvansa ja silmänsä auki ja tekisi sen johtopäätöksen, että keskustapuolueen johtavien ministereiden spekulatio on pääsyy, miksi meillä markkinakorko on korkea. Meillä sosialidemokraateilla on siihen kynnenmustuainen osuus.

Ed. Sasi yritti vanhaa kikkaa jakaa eduskuntaryhmiä eri osiin. Kun itse olen nyt erilaisesta näkökulmasta kuin ehkä kollega Louekoski tarkastellut korkotulon lähdeveroprosenttia, tämän saman näkökulman on myös valinnut tohtori Pekka Korpinen, joka tuntee pankki- ja finanssimailmaa aivan toisella tavoin kuin ed. Sasi ja allekirjoittanut yhteensä. Niin kuin ed. Sasi hyvin tietää, Pekka Korpinen oli mm. Yhdysvalloissa kansainvälisen pankin johtotehtävissä ja ymmärtänee näistä asioista varsin paljon. En halua ratsastaa kenenkään selässä asian tiimoilta, mutta totean vain, että Korpinen on asiassa kanssani samaa mieltä.

Pääasia on se, että yksi kolmasosa 200 miljardista on käsittelyn alla olevilla lähdeverotileillä, ja minusta sieltä tulisi saada kaipaamiamme verotuloja enemmän kuin hallitus esittää.

Ed. P. Lepänen: Arvoisa puhemies! Minusta ed. Louekoski äskeisessä puheenvuorossaan jätti ehkä asian tarkastelun hieman kesken, koska meillä on sisäinen devalvaatio menossa parastaikaa. Nyt hallitus odottaa tuporatkaisua, ja tupon tultua voimaan tai jäätyä tulematta voimaan maassamme tullaan pakkodevalvointi suorittamaan. Tämä on pakko kertoa sen takia, että vientiteollisuus, joka tämän maan pitää pystyssä, ei tule elpymään, ennen kuin tämä toimenpide on suoritettu. Sen on tänään viimeksi eräs vuorineuvos lausunut, ja tämä tulisi muistaa keskustelussa, vaikka sitä yritetään hallituksen toimesta estää, niin että devalvaatiosta ei saisi Suomessa edes puhua.

Mielestäni hallituksen olisi aika ryhtyä tekemään niitä ratkaisuja, jotka tukisivat taloudellista elpymistä, eikä suinkaan edetä seuraamalla, mitä työmarkkinaratkaisussa tapahtuu. Hallitus omilla puheillaan ja teoillaan on tuonut eduskuntaan sellaisia lakeja, jotka on sovittu työmarkkinaratkaisussa poistettavaksi. Tänään viimeksi tiesimme sen, että näin on sovittu, mutta hallitus ei ole tehnyt mitään sen hyväksi, joten katson, että hallitus omilla toimenpiteillään estää reilua työmarkkinaratkaisun syntyä.

Mielestäni, jos hallitus on kerran kykenemätön, hallituksen tulee pyytää eroa, ja jos ei tätä

tule tapahtumaan, silloin on pakko päätyä siihen, että eduskunta pitää sitten vaihtaa, että tämä maa saadaan jaloilleen.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Minusta edustajat Louekoski ja Pulliainen ovat hieman syyllistyneet demagogiaan, jota en ainakaan ed. Louekoskelta odottaisi kovin paljon, kun he väittävät, että minä totesin, ettei hallitus voi tehdä mitään. Puheenihan liittyy työmarkkinasopimukseen. Ilmeisesti hallitus ei voi pakottaa sen paremmin Metalliliittoa kuin Paperiliittoaakaan hyväksymään työmarkkinasopimusta, eli ei siinä voi mitään tehdä. Kaikki muut ehdot ovat jo täytetyt, ja kun sopimuksessa on todettu, että määrättyt lait otetaan pois eduskunnasta silloin, kun työmarkkinasopimus saadaan aikaan, se varmasti tapahtuu, jos työmarkkinasopimus toteutuu. Kaikki nyt odottavat, että saataisiin tärkeät työmarkkinajärjestöt hyväksymään sopimus, ja sen jälkeen on jokseenkin varmaa, että epävarma tilanne päättyy Suomessa. Siitä syystä se on minusta tärkein, mitä nyt pitää ajaa, että saadaan sopimukset mahdollisimman kattavasti tehtyä.

Sitä kannattaisi kaikkien sosialidemokraattien ajaa, koska he kuitenkin varmasti ainakin yrittävät ajaa palkansaajien ja työntekijöiden etua. Työntekijöiden etu ehdottomasti on se, että reaali-palkkoja ei alenneta sattumanvaraisesti devalvaation avulla, mihin helposti päästään, jos järkevää tuposopimusta ei saada kunnolla läpi.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toivoisi, kun täällä on kokouksen ryhmän puheenjohtaja Sasi, mutta muita hallituspuolueiden ryhmien puheenjohtajia ei ole paikalla, että huolehtisitte nyt siitä, että kun tätä keskustelua yleensä käydään eduskunnassa kello 14:stä 16:een niin täällä olisi joku sellainen hallituksen edustaja, joka voi osallistua eduskunnassa käytävään keskusteluun, jo yksistään sen takia, että hallituksen jäsenetkin saavat palkkaa kansanedustajan työstä. Yksi säästöperiaate on kyllä se, että jos saa palkkaa, niin pitäisi olla työpaikalla. Tässä mielessä ainoa keino on se, että eduskuntaryhmät ryhtyvät toimenpiteisiin, ja jos joku ei halua olla paikalla, niin hänet voi vaihtaa sellaiseen, joka haluaisi olla paikalla, vain kello 14:stä 16:een, jos aluksi yrittäisitte. (Ed. Vähänäkki: Onhan täällä yksi naisministeri!) — On kyllä, mutta hän ei osallistu keskusteluun, joten se ei paljon auta tässä asiassa.

Mitä sitten muutoin tulee tähän tilanteeseen, niin tässäkin viittaen nyt vain ed. S-L. Anttilan ja myös yllättäen ed. Saarion puheenvuoroon, joka on osoittautunutkin maa- ja metsätalousvaliokunnassa siksi henkilöksi, joka ei säästöesityksistä välitä silloin, kun ne esimerkiksi sattuvat maatalousyrittäjien kohdalle. Jos jokaisessa eduskunnan 13 erikoisvaliokunnassa menetellään samalla tavoin kuin täällä edustajat S-L. Anttila ja Saario sanovat, että tämä asia ei vaikuta, niin se kerroin on jo aika suuri. Jos hallitus käytännössä ottaa kerran tällaisen linjan, niin kyllä sen tietysti pitää viedä tämä läpi, ja sen ed. S-L. Anttilakin tietää. Mutta kuten aikaisemmistakin vuosista tiedetään, yleensä ed. S-L. Anttila tekee näin, ja uudet kansanedustajat eivät tiedä sitä, että hän on aina ennenkin tehnyt tällä tavoin, jotta profiili näkyisi välillä täällä ja välillä muualla. (Ed. S-L. Anttila: Ei ole ihme, jos politiikan arvostus on alamässä!)

Mitä tulee yritysten oman pääoman ja riskirahoituksen kertymiseen, siitä olen täällä erään puhujan kanssa täysin samaa mieltä, näin pitäisi tehdä. Mutta missä ovat hallituksen esitykset tässä asiassa? Käsittääkseni opposition taholtaakin ollaan valmiit näitä tukemaan, jotta suomalaisia yrityksiä, joiden pääomarakenne on kansainvälisesti ja eurooppalaisittain huono, voitaisiin tässä tilanteessa nostaa. Ei hallituksen esityksiä tarvitse valmistella, niin kuin nyt näyttää, puolta vuotta tai kuukausikaupalla. Sen takia virkamiehet ovat olemassa ja voivat tehdä näitä esityksiä paljon nopeampankin aikatauluun, mikä nimenomaan sopisi tähän tilanteeseen. Ei valtionhallintoa pidä niin byrokraattisesti johtaa, että siellä tehdään töitä pelkästään virka-aikana, vaan kyllä virkamiehenkin pitää tehdä ylitöitä ja muutoinkin hoitaa maan asioita niin, että ne tulevat myös ministeriöissä sellaiseen järjestykseen kuin pitäisi. (Ed. Ala-Nissilä: Kokemuksia on hätäilyistä veroudistuksesta!)

Mitä muutoinkin tulee tähän tilanteeseen, niin hallitus on täältä poissa, se ei esitä minkäänlaista tilannearviota tämän päivän osalta, jotta se saisi edes eduskunnan vakuuttuneeksi siitä, mitä se aikoo tehdä, edes omat eduskuntaryhmänsä siitä, mitä se aikoo tehdä. Kuinka sitten Suomen kansalla ja esimerkiksi palkansaajajärjestöillä voisi olla sellainen kuva, että tilanne on jollain tavalla hallituksen hallinnassa? Tässä mielessä hallitus pakoilemalla päivästä toiseen vain pahentaa tilannetta, joka pikkuhiljaa on ajautumassa juuri siihen valitettavaan ratkai-

suun, mihin sen ei pitäisi markan arvon osalta ajautua.

Tässä mielessä ei oppositio ole täällä suuna ja päässä ollut. Ei oppositio ole lähettänyt Reuterin kautta minkäänlaisia julkilausumia siitä, mitä tässä asiassa pitää tehdä, vaan kyllä ne ovat nimenomaan hallituspuolueen kansanedustajat. Jopa hallituksen asianomainen ministeri, jonka nimenomaan pitäisi toimia sen mukaisesti kuin hallitus on päätöksensä tehnyt, on lähtenyt viemään pohjaa pois hallituksen ja pääministerin sekä valtiovarainministerin talouspoliittiselta linjalta.

Kun tänään käsiteltiin sosiaali- ja terveystalioikunnassa tupolakeja, siellä tuli esille se, että ihmeteltiin nimenomaan palkansaaajajärjestöjen taholta, miksi eduskunnassa ei ole uusia esityksiä siitä, mikä hallituksen linja on vaihtoehtona näille esityksille, joita hallitus on nyt muuttamassa. He ovat käsittäneet tämän tilanteen nyt niin, että eduskunnassakaan ei uskota siihen, että tulopoliittinen ratkaisu syntyy, koska hallitukselta ei ole tullut edes sellaisia muutosehdotuksia, että ne voitaisiin ottaa käsittelyyn, jos tulopoliittinen ratkaisu syntyy, vaan tänne on jätetty elämään pelkästään ne esitykset, jotka hallitus syksyllä antoi, ja ilmoitus siitä, että jotain tullaan tekemään tulopoliittisen ratkaisun jälkeen.

Me olemme nyt valiokunnassa omalta osaltamme menettelemässä niin, että me emme enää käsittele näitä asioita. Mutta maan asioitten hoitamisen kannalta tämä tilanne on sikäli murheellinen, että eduskunnassakaan näitä asioita ei voida viedä eteenpäin. Se varmistaa yhä enemmän sitä, että valtion budjetti jälleen kerran käsitellään lopullisesti vasta tammikuussa. Se ei anna kyllä hyvää kuvaa eduskunnan toiminnasta, ei hallituksen toiminnasta eikä tietyksi ulospäin muutointaan.

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Useammassa puheenvuorossa on hallituspuolueitten edustajien taholta puhuttu siitä, että oppositio ei tässä tilanteessa nauti rahamarkkinoiden luottamusta. Tämä on uusi ja erittäin hämmästyttävä vaatimus, koska ne ongelmat, mitkä liittyvät nyt käsiteltävänä olevaan asiaan eli ylipäättään korkoihin ja tässä korkojen lähdeveroon, riippuvat pitkälti nimenomaan hallituksen ja sen yksittäisten ministerien toimenpiteistä ja myös lausunnoista.

Kun kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Sasi vaati oppositiota vastuuseen tässä salissa, niin sitä vastuuta kyllä löytyy,

mutta ei siten, että hallitus tarjoaa kaikissa kysymyksissä, kuten se nyt on tehnyt, pelkästään ota tai jätä -ratkaisuja, ilmoittaa, että se ei ole valmis neuvottelemaan näistä asioista, vaan jää-räpäisesti pyrkii viemään omia esityksiään läpi, esityksiä, jotka ovat mielestämme ja kansalaisten mielestä epäsolidaarisia ja heikentävät jo muutoinkin heikoimmin toimeentulevien asemaa tässä yhteiskunnassa.

Täällä on puututtu jälleen devalvaatiokeskusteluun. Jotain ehkä kertoo sekin, että esimerkiksi ministeri Pekkarinen ilmoitti lehtihaastattelussa, ettei ministeri Viinasen tarvitse erota, mikäli hallitus tulee devalvoimaan. Tämä lausunto yksistään varmasti on omiaan nostamaan korkotasoa, koska se ennakoi sitä, että hallitus ei vastoin aiempaa ilmoitustaan sulje tätä mahdollisuutta kuitenkaan pois asearsenaalistaan.

Vastuun osalta voin vielä todeta, että esimerkiksi lähdeveroasiassa olemme tunteneet vastuuta ja olemme yhdessä hallituspuolueitten edustajien kanssa muuttaneet hallituksen esitystä, muuttaneet lähdeveron kaksivuotiseksi ja tasoltaan 15 prosenttiin.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Ryhmätoverini ed. Skinnari ihmetteli äsken sitä, että keskustapuolueen edustajat erikoisvaliokunnissa ottavat erilaista kantaa kuin hallituksen esitys sisällään pitää eivätkä olekaan hallituksen uskollisia sotureita. Minä en ihmettele sitä, että he erityisvaliokunnassa niin tekevät, koska poliittinen tarkoituksenmukaisuus ja eduskuntatalon edessä ollut tyytymättömien maataloustuotajien joukko pakottaa heidät siihen.

Mutta sitä ihmettelen, että perustuslakivaliokunnassa keskustapuolueen ryhmä, siellä, missä pitäisi ottaa juridinen kanta siihen, onko laki säädettävä tavallisessa vai perustuslain säätämisjärjestyksessä, ummessa silmin polkee eläkeläisten, merimiesten, työttömien, opiskelijoiden ym. etua jättämällä vaatimatta vaikeutettua säättämisenjärjestystä. Mutta kun tulevat eteen maatalouden edut, niin silloin löytyy kyllä sellainen perustuslaillinen oikeus, joka on turvattava vaikeutetussa järjestyksessä.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Kun ed. Gustafsson vähän hyökkäili minun suuntaani, niin sanotaan nyt vielä kerran, mikä on suomalaisen yhteiskunnan tarina. Kullberg ja Puntila puhalsivat ilmakuplan tähän maahan vuosina 1986—1990. Sen jälkeen, vaikka kyvytön Holkerin hallitus näki, mihin tilanteeseen

olemme menossa, lähestyvien vaalien ansiosta Liikasen lähdettyä pakosalle (Ed. Gustafsson: SMP:kin lähti!) Louekoski ja muut selvästi salailivat sitä, mistä on kysymys, jotta eivät olisi joutuneet vaalitappioon, joka kuitenkin tuli. Jos SMP olisi ollut hallituksessa silloin vielä, me olisimme pitäneet edes rehellisyyttä hallituksessa, (Ed. Gustafsson: Kuten Turun puoluekokous osoitti!) olisi tuotu tosiasiat esille, ja tilanne olisi täysin toinen. (Ed. Vähänäkki: Postiasemat hävitettiin!)

Ahon kokematon hallitus sai keväällä 91 huonomman pesän haltuunsa kuin luulikaan. Siinä vaiheessa tehtiin ratkaiseva virhe ecuratkaisun yhteydessä, kun luovuttiin devalvaatiosta. Sosialidemokraatit suorastaan hykertelivät, kun saivat Ahon hallituksen siihen ansaan, että devalvaatiota ei tapahtunut ecuratkaisun yhteydessä. Tästä on kysymys sosialidemokraattien osalta.

Nyt Ahon hallitus kokemattomuuttaan on lähtenyt siitä, että se pyrkii täyttämään kuuden tuuman reiän kahden tuuman palikalla, toisin sanoen jos Suomessa on 18 prosenttia ero tuotantokustannusten ja vientihintojen välillä yli korkean markan johdosta, sitä pyritään täyttämään muutaman prosentin tuporatkaisulla. Siitähän ei tule mitään muuta kuin köyhyys tähän Suomeen, ja syällisiä tähän ovat Suomen Pankki, Holkerin hallitus nimenomaan salailun osalta ja Ahon hallitus kokemattomuuttaan. Yhä huonompaan suuntaan mennään, ellei Ahon hallitus ymmärrä lähteä tai ottaa oikeita otteita asiassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Toinen lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi aluevaihdoista valtion ja Helsingin kaupungin välillä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 94

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 151

Lakivaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä vahingonkorvausoikeuden perussäännöksen, lain 2 luvun 1 §:n vaikutuksia esitetään tietyllä tavalla määriteltäväksi julkis-yhteisön luottamushenkilön ja oppilaitoksen oppilaan osalta. Tuo hallituksen esityksen lähtökohtana oleva vahingonkorvauslain perussäännös sisältää myös hyvin ajankohtaisen tulkintaperiaatteen, että joka aiheuttaa rikoksella toiselle vahinkoa, on velvollinen sen korvaamaan. Lakivaliokunta ei ole omassa käsittelyssään, jolloin se olisi voinut puuttua asiaan, ottanut kantaa ajankohtaiseen korkeimman oikeuden ratkaisuun, jossa se ns. Myllypuron surmajutusta rajasi vahingonkorvauksen oikeudet hyvin kohtuuttomalta tuntuvalta tavalla.

Arvovaltainen lakimiesjärjestö Demokraattiset lakimiehet on kiinnittänyt oikeusministeriön huomiota tämän vahingonkorvausvastuun perussäännöksen tulkintaongelmiin ja todennut minusta hyvin perustein, että lakia olisi voitu toisinkin tulkita, mutta kun tulkinta nyt on lukossa, se esittää lain korjaamista. Tämän erittäin perustellun muutoksen vauhdittamiseksi vihreiden puolelta tullaan tämän lakiesityksen kolmannessa käsittelyssä esittämään toivomus-

ponsi, jonka mukaan tahallisella henkirikoksella uhrin lähimmille omaisille aiheutettu kärsimys voidaan laissa määritellyin edellytyksin tuomita syyllisen korvattavaksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 luvun 1 § ja luvun otsikko, 4 luvun 1—3 § ja luvun otsikko, 7 luvun 4 ja 5 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi Valtion viljavarastosta annetun lain 7 ja 9 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 97
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Siemenviljavarastot ovat kotimaisen omavaraisuuden tärkein tekijä ja pohja. Esimerkiksi Neuvostoliitossa, missä podetaan viljan ja yleensä elintarvikkeiden vähyttä, suuri syy viljelyn tehottomuuteen on, että siellä ei ole siemenviljavarastoja. Jos niitä ei ole, silloin ei ole mahdollisuutta tarpeen hetkellä kunnolliseen maataloustuotantoon.

Tässä tapauksessa hallitus esittää 100 000 tonnin rajan laskettavaksi 80 000:een siemenviljan osalta. Se tuottaa budjettiin 8,3 miljoonaa markkaa säästöä. Ja kun otetaan huomioon, mitä maatalous meille yleensä maksaa maatalouden oma osuus mukaan luettuna, liikutaan 13—14 miljardin markan paikkeilla. Tällainen 8,3 miljoonan markan säästö on täysin naurettava. Tilannehan on se, että sanotaan, että meillä ei juuri nyt ole siemenviljavaraston tarvetta. Mutta sellaisina vuosina, jolloin on huono sato, siis katovuosi, ja varastoja tarvitaan, niitä ei yleensä enää pystytä kartuttamaan. Eräänä päivänä kolmen neljän, jopa kahden

kolmen tai yhden kahden katovuoden jälkeen ollaan tilanteessa, että meillä ei ole riittävää kotimaista siemenviljavarastoa. Sen takia pidän järjettömänä tämän tyyppistä toimintaa, joka sahaa edestakaisin. Aikaisemmin oli tarkoitus nostaa 120 000 tonniin. Nyt se lasketaan 80 000 tonniin.

Rouva puhemies! Tulemme kolmannessa käsittelyssä esittämään lain hylkäämistä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 7 ja 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi työttömyyskassalain 29 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 172
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Työttömyyskassat ovat joutuneet ja joutuvat rahoittamaan toimintaansa ja maksujaan lainoilla, ja nytkin on kysymys 900 miljoonan markan lainasta. Pyysin puheenvuoron vain siitä syystä, että suuntaus on huolestuttava. Kun otetaan huomioon erityisesti nykyisen hallituksen kyvyttömyys taloudellisen suuntamme kääntämiseksi, meillä saattaa olla seuraavat kaksi kolme vuotta ainakin nykyisellä järjestelmällä sellaisia, että työttömyysprosenttimme ja työttömyyslukumme saattavat hyvinkin liikkua lähes tämänpäiväisissä lukemissa. Jos työttömyyskassat ja keskuskassa joutuvat nyt ottamaan lähes miljardin lainaa, mikä on tilanne kahden kolmen vuoden kuluttua?

Näin ollen on ehdottoman tärkeää, että tähän tilanteeseen pyritään hallituksen taholta kehittämään muuta ratkaisua kuin lainan ottamista. Työttömyyden korjaaminen lainan ottamisella

työttömyyskassoille on hyvin nopeasti loppuun kuljettu tie. En pysty sanomaan, mikä ratkaisu ja suuntaus olisi, mutta ”jotain tarttis tehrä”, kuten jokaisen meidän tuntema vaikuttaja sanoo, niin tässäkin tapauksessa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 29 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Valtioneuvoston päätös 10 päivältä lokakuuta 1991 tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta

Ainoa käsittely
Sanottu päätös (VNP 1)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies:
Päiväjärjestyksestä poistetaan 7) asia.

8) Ehdotukset laeiksi liikuntalain ja nuorisotyölain väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 101
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 120
Talousvaliokunnan mietintö n:o 15

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi asuntotuotantolain 11 g §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 150
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Nyt hallituksen esityksenä eduskunnalle annetaan asuntotuotantolain 11 g §:n muuttaminen. Se tulee merkitsemään sitä, että vuoden 1992 aravalainojen korot nousevat. Se tulee tätä kautta merkitsemään sitä, että vuokrat nousevat. Aravavuokriin on ensi vuoden maaliskuussa tulossa selvästi yli 3 markan korotukset, ja puolet tästä korotuksesta johtuu suoraan valtion toimenpiteistä. Valtion toimenpitein tapahtuva kustannusten nostaminen on selvässä ristiriidassa sen muissa yhteyksissä toivoman kehityksen kanssa. Hallitus tavoittelee tällä hetkellä tulospimusta, jossa pyritään kustannusten leikkauttamiseen. Kuitenkin asumiskustannuksia ollaan valmiit nostamaan hallituksen omilla toimenpiteillä.

Kun aravavuokriin esitetään korotusta sen kautta, että valtion perimää korkoa nostetaan, silloin kipeimmin satutetaan nimenomaan vähävaraisia suomalaisia, niitä joitten etuja hallituksen mielestäni kaikkein eniten tulisi ajaa siinä tilanteessa, kun ihmisten tulotaso laskee ja epävarmuus tulevaisuudesta lisääntyy.

Tähän esitykseen liittyy vielä se nurinkuriisuus, että hallitus on ottamassa itselleen hyödyn siitä kustannustason alenemisesta, mikä tässä markkinatilanteessa ja suhdannetilanteessa on asuntotuotannossa. Kun kaikki muut asunnon-tarvitsijat, asunnonhankkijat saavat tuon kustannushyödyn itselleen, aravavuokra-asunnoissa asuvat eivät tuota hyötyä saa, vaan valtio ottaa sen välistä.

Hallitus perustelee tätä tekoaan sillä, että uudet vuokra-asunnot tulevat nyt, kun kustannustaso on alempi, 1—2 vuotta sitten rakennettuja halvemmiksi niillä ehdoilla, joita esitetään. Mutta tämä perustelu ei riitä ensinnäkään sen vuoksi, että ei ole oikein, että hyöty otetaan vuokralaisten taskusta valtion taskuun. Toiseksi kaikilla suurilla aravavuokrakiinteistöjä ylläpitävillä yhteisöillä on käytössä vuokrantasausjärjestelmä, jolloin pääomamenot tasataan koko vuokra-asuntokannassa. Näin kustannusten alenemisesta pääsisivät hyötymään kaikki aravavuokraloissa asuvat. Nyt tilanne on päinvastoin. Nimenomaan näissä vuokrasuhteissa joudutaan korottamaan vuokria.

Kysymys on aravatuotannossa myös koko yhtenäislainajärjestelmän kohtalosta. Kun lainaehtoja tällä tavoin heikennetään, on vaara, että koko asuntorahaston kautta tuotetun asuntotuotannon mahdollisuudet heikkenevät tässä kilpailutilanteessa. Ei voi odottaa, että kunnat haluavat sellaisia vuokra-asuntoja, joitten vuokrat nousevat niin korkeiksi, etteivät ihmiset niissä voi asua. Kuitenkaan ei tässä tilanteessa olla valmiita nostamaan asumistukea. Jo tällä hetkellä vaje valtion budjetissa on 300—400 miljoonaa markkaa.

Jo viime eduskuntakaudella, kun tätä yhtenäislainajärjestelmälakia tehtiin silloisessa toisessa lakivaliokunnassa, kiinnitettiin huomiota siihen, minkälaisia muutostarpeita tulevaisuudessa yhtenäislainajärjestelmä tulee vaatimaan, ja nimenomaan siihen, että pääomittavaa lainajärjestelmää on hallituksen tarkoin seurattava niin, että se ei johda kohtuuttomiin vuokriin. Nyt tätä tilannetta on ilmeisesti seurattu siten, että on heikennetty lainaehtoja, jotta varmasti vuokralaiset joutuvat kohtuuttomiin tilanteisiin.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Ed. Myllerille olisin todennut sen verran, että kun hän sanoi, että valtio ottaa tässä rakennuskustannusten alenemisesta saadun hyödyn itselleen, niin päinvastoin valtio tällä tavalla pyrkii pitämään huolen siitä, että vuokra-asuntotuotannon

tavoitteet saadaan toteutettua, ilman että joudutaan jälleen kerran menemään suoraan veronmaksajien kukkarolle.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Se, että joku määrä asuntoja enemmän saadaan tällä tavalla rakennettua, että heikennetään korkotuen ehtoja, ei riitä puolustamaan tätä lakiesitystä sen vuoksi, että on edullista jo tällä hetkellä rakentaa asuntorahaston kautta vuokra-asuntoja. Siitä ei päästä yli eikä ympäri, että tällä keinoin nostetaan aravavuokria ja nostaminen ei ole missään tapauksessa sopusoinnussa sen tulopoliittisen linjan kanssa, jota hallitus ajaa.

Ministeri R u s a n e n : Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Myllerin esittämiin väitteisiin haluan todellakin korostaa sitä, että näitten muutosten perustana, joita asuntotuotantomäärärahoihin jouduttiin tekemään ensi vuoden budjetin osalta, olivat todellakin ne tuotannon volyymistä riippuvat kysymykset, joita valtiovarainministeriössä nimenomaan oli asiassa ehdotettu. Jos ei näihin ratkaisuihin olisi menty, se olisi vienyt yhtenäislainasysteemisä enimmäislainamäärien leikkaamiseen, johon ei missään tapauksessa haluttu ympäristöministeriön puolelta mennä. Siis ei haluttu romuttaa yhtenäislainajärjestelmää, joka omistusravien osalta on ollut vasta tämän vuoden alusta voimassa, vaan haluttiin kokeilla sen toimivuutta.

On kyllä totta se, mihin ed. Myllerkin viittasi, että tämän järjestelmän seuraamiseksi on töitä tehtävä ja sen olemassaolosta voi selvästi epäilyjä esittää, sillä järjestelmä on osoittautunut erittäin hankalaksi, vaikeaselkoiseksi ja pääomituksen osalta nimenomaan monenlaisia ongelmia tuottavaksi. Mutta siihen käsitykseen, että hallitus ei olisi seurannut lainajärjestelmän kehitystä tai seurannut sitä jotenkin väärin, en luonnollisestiikaan voi mitenkään yhtyä, vaan voin todeta, että erittäin kiinteästi on tätä asiaa pyritty pitämään esillä ja mietitty jopa kahdenkin työryhmän toimesta niitä korjausehdotuksia, joita varmasti ensi vuoden puolella joudutaan yhtenäislainajärjestelmän osalta tuomaan, ellei koko mallia jouduta muuttaman.

Kun ed. Myller oli huolissaan siitä, että hallitus on odottamassa rakennuskustannusten alenemisesta hyödyn valtion taskuun, kysymys on tietysti siitä, mistä näkökulmasta asiaa tarkastellaan. Varmasti osa rakennuskustannusten alene-

misesta menee asukkaiden hyväksi, mutta varmasti myös osa menee tällä mallilla uustuotantoon. Kysymys on juuri siitä, mitä ed. Markkulanin täällä totesi, käytetäänkö uustuotantoon uudelleen veronmaksajien rahoja vai pyritäänkö tasaamaan asumiskustannuksia siten, että myöskin asukkaat itse osallistuvat uustuotantoon ja entistenkin kohdalta näitä oikaisuja tehdään. Ei ole olemassa valtiolla monenlaista kassaa, toista josta tuetaan aravavuokra-asumista, toista josta rakennetaan lisää aravavuokra-asuntoja, ja kolmatta josta annetaan korkotukea jne. Kysymys on siitä yhteisestä kassasta, jolla kaikkia näitä toimenpiteitä on hoidettava.

Eikä voi välttyä siltäkään tietyltä ajatukselta kaiken kaikkiaan: Kun näitä järjestelmiä rakennettiin vuonna 89, asuntomarkkinoilla ja rakennusmarkkinoilla suhdanteet olivat sellaiset, että hinnat nousivat nopeata tahtia pääomamarkkinoiden liberalisoinnin vuoksi. Jotenkin uskon, että silloin asetetut korkotavoitteet olivat varsin alhaiset, jotta asumiskustannuksia ei enää aiheuttomasti tätä tietä nostettaisi. Jopa luulen, että tämä pieni korjaus, joka korkojen vuosimaksuprosentteihin on tehty, ehkä omalta osaltaan vain normalisoi tilannetta siihen, missä sen pitääkin olla.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Ministeri Rusasen arvioon siitä, että korkotaso nyt tai ensi vuonna rakennettavien aravakohteiden osalta olisi se, mikä sen tulisikin olla, ei voi yhtyä sen vuoksi, että jo nyt on selvästi sellaisia rakennuskohteita, joiden vuokrataso on noussut niin korkeaksi, että vuokralaiset haluavat sieltä pois. Tämä tuli esille viime torstaina, kun vuokralaisten lähetystö oli eduskunnassa käymässä.

Muutoinkin on erinomaisen hyvä, jos hallitus on seurannut tilanteen kehitystä. Mutta johtopäätökset ovat olleet väärät. Tilannetta ei korjata sillä, että aravalainan korkoa nostetaan, vaan johtopäätöksen pitäisi olla toisinpäin. Lainaehtoja parannetaan sillä tavalla, että joustavaan asuntotuotantoon päästään ja asumiskustannukset asukkaiden kannalta pysyvät kohtuullisina. Ainoastaan tämä takaa sen, että yhtenäislainajärjestelmällä saadaan myös tulevaisuudessa kohtuuhintaista asuntotuotantoa Suomeen.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Nimenomaan periaatteellisena kysymyksenä osana koko asuntotuotantoa on se, että hallituksen

pitäisi nyt toimenpiteillään olla tukemassa nimenomaan neliöhintojen laskua. Tällä hetkellä hän jo jopa pääkaupunkiseudulla hurjimmat uudet — tai sanotaan hurjimmat siinä mielessä, että alimmat — tarjoukset, mitä on tehty uusien asuntojen liikkeelle lähtemisestä, ovat sellaisia, että rakennuskustannukset ovat jopa alle 5 000 markkaa neliö. Jos hallitus olisi toimenpiteillään tukemassa tätä kehitystä, silloinhan se päinvastoin mahdollistaisi jatkossa lisää volyymia, koska tietyllä määrärahalla pystyttäisiin tuottamaan enemmän ja enemmän asuntoja.

Samoin tässä yhteydessä täytyy ottaa huomioon se, että näiden uusien vuokra-asuntojen avulla voitaisiin ehkä olla helpottamassa sitä tilannetta, mikä on syntynyt aravavuokra-asumisen suhteen, eli vuokrien hinnat alkavat olla niin kohtuuttomia, että ellei myös tätä kautta rakenteellisesti tueta niitä, niin koskaan ei pystytä pelkillä asumistukimäärärahoilla korvaamaan ja auttamaan sitä tilannetta, missä ihmiset elävät.

Ministeri Rusanen: Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti todeta, että ensi vuotta koskevat kaavailut eivät mitenkään voi olla vaikuttamassa siihen väitteeseen, mitä ed. Myller esitti, että asukkaat jo haluavat paeta taloista, joita ei ole vielä olemassakaan. (Ed. Myller: Ei kun jo nyt! — Niin, aivan.

Toisaalta haluan todeta, että asuntoneuvoston vuokrajaosto korotti viime viikolla vuokran tasoa markan neliö aivan yksimielisesti, joten mielestäni emme paljon parempia todisteluja näistä asioista tarvitse.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Näin on, että vuokria korotettiin tosiaan yksimielisesti ilmeisesti viime kerralla, mutta joka tapauksessa todellinen tilanne, mikä vuokra-asuntoyhtiöissä on, on paljon pahempi, mitä ehkä tällä pohjalla voidaan kuvata. Niissä nimittäin tällä hetkellä on laukeamassa useiden tuhansien asuntojen osalta se tilanne, että niissä pitäisi myös pystyä peruskorjauksia suorittamaan. Muutoin on vielä edessä se tilanne, että tosiaan voidaan räjäytellä näitä taloja alas. Myös tämä osuus pitäisi ottaa huomioon vuokrien määrittelyssä, niin että vauraudutaan huomiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys n:o 177 laiksi kirkkolain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa kirkkolain käsittelyyn.

Keskustelua ei synny.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys n:o 179 laiksi työnvälityslain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

13) Ed. Kalliomäen ym. lakialoite n:o 86 laiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kalliomäki: Puhemies! Suomi tarvitsee oman kauppalaivaston. Suomen kauppalaivasto puolestaan tarvitsee ammattitaitoisia ja suomalaiset olosuhteet tuntevia merenkulkijoita. Suomalaiset merenkulkijat tarvitsevat työtä ja turvaton toimeentulo. Suomalainen yhteiskunta taas tarvitsee merenkulun ammattilaisia. Tässä ovat lähtökohdat sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ehdotukselle laiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta.

Hallituksen esityksellä on toisenlaiset, mielestämme riittämättömät lähtökohdat. Sen tavoitteena on ainoastaan varmistaa se, että Suomen lipun alla purjehtii riittävästi tonnistoa. Muut tarpeet: ihmisen, ympäristön ja yhteiskunnan tarpeet, on kevyenlaisesti sivuutettu hallituksen esityksessä.

Olen varma siitä, että sosialidemokraattien esitys tarjoaa paremmat eväät saavuttaa valtio-

vallan, varustamoiden ja merenkulkijajärjestöjen neuvottelutulos, joka varmistaa suomalaisen merenkulun ja suomalaisten merenkulkijoiden tulevaisuuden. Meidän kuten kai hallituksenkin mielestä suomalaisten kauppa-alusten käyttö-kustannuksia on voitava alentaa kansainvälisesti kilpailukykyiselle tasolle. Tämä toteutetaan siten, että perustetaan ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelo, johon merkityn aluksen varustamolle maksetaan merenkulkijoiden merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua lähdeveroa sekä työnantajan sosiaaliturvamaksuja vastaava määrä valtion varoista.

Esitetyllä tavalla suomalaisten alusten miehistuskustannuksia voidaan laskea noin 30 prosentilla. Näin saavutettaisiin lähimmän kilpailijamaamme Ruotsin taso miehistuskustannusten suhteen. Jos suomalaisten alusten kustannuksia halutaan alentaa vielä tästä eteenpäin, esimerkiksi Tanskan tasolle, on kehitettävä muita keinoja kuin suomalaisten merenkulkijoiden oikeuksien syrjiminen.

Hallituksen esityshän merkitsee sitä, että suomalaisten merenkulkijoiden työsuhteet katkaistaan ja heidän tilalleen palkataan ulkomaista halpatyövoimaa, jos suomalaiset merenkulkijat eivät suostu alentamaan työ- ja palkkaehtojaan jonnekin sanotaanko Filippiinien, Intian tai Puolan tasolle. Näistä kolmesta maasta taitaa tulla mm. Norjan vastaavaan rekisteriin merkittyjen alusten työntekijöistä valtaosa. Tämä ei sinänsä vielä olisi maailmalla uutta ja ihmeellistä, mutta halpatyövoiman käytön mahdollistamisen lisäksi hallitus aikoo maksaa veroja ja sosiaaliturvamaksuja vastaavaa tukea myös halpatyövoiman käytöstä. Tämä tekee hallituksen suunnittelemasta rinnakkaisrekisteristä ilmeisesti maailman edullisimman mukavuuslippurekisterin.

Sosialidemokraattien lakialoitteen keskeisimmät erot hallituksen esitykseen verrattuna ovat seuraavat:

1) Lakiin ei ehdoteta säännöksiä, jotka mahdollistavat ulkomaisten halpatyövoiman käytön. Ulkomaista työvoimaa voidaan käyttää vastaavilla työ- ja palkkaehdoilla sekä samalla sosiaali- ja työsuhdeturvalla kuin kotimaisia merenkulkijoitakin.

2) Aloitteen mukaan Suomen lipun alla kulkevilla aluksilla noudatetaan Suomen lainsäädäntöä. Suomalaiset työntekijäjärjestöt ja työnantajat voivat sopimuksin poiketa tiettyjen lakien säännöksistä, mutta poikkeamisoikeus ei koske nk. pakottavaa lainsäädäntöä.

3) Suomalaisten merenkulkijoiden työsuhteita ei voi katkaista vain sillä perusteella, että alus merkitään kauppa-alusluetteloon. Tähän seikkaan on myös perustuslakivaliokunta kiinnittänyt huomiota hallituksen esitystä käsitellessään.

4) Suomalaisten työehtosopimusten määräyksiä on noudatettava kaikkien työntekijöiden kohdalla. Kilpailevia ulkomaisia työehtosopimuksia ei aloitteemme mukaan laivoilla voisi olla.

5) Tuomiovaltaa koskevat säännökset määräytyvät Suomen lain mukaan. Ehdotuksessamme ei tehdä mahdolliseksi sitä, että sopimuksin poiketaan näistä säännöksistä.

6) Valtion tuki maksetaan varustamoille ilman miehitys- ja työvoimakustannusten alentamiseen liittyvää ehtoa. Tällaista ehtoa ei muuten ole muissakaan Pohjoismaissa asetettu.

Arvoisa puhemies! On syytä muistaa ja muistuttaa, että meillä on voimassa laki ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailuedellytysten edistämiseksi. Tämä kolmivuotinen laki on nyt ollut voimassa vasta vajaan vuoden. Se laadittiin yksimielisen mietinnön perusteella. Samassa yhteydessä sovittiin, että merimiesasiain neuvottelukunnassa laaditaan uusi esitys, jonka perusteella suomalaisen merenkulun harjoittaminen tulevaisuudessa varmistetaan.

Hallituksen esitys rinnakkaisrekisterilaksi sen sijaan perustuu vähän hätäisesti laadittuun erimieliseen mietintöön, josta lausunnonantajatakan eivät ole voineet olla yhtä mieltä. Edes laivanvarustajien piirissä asiasta ei olla yksimielisiä.

Toivottavaa ja itse asiassa välttämätöntä onkin, että valtiovalta, varustamot ja merenkulkijajärjestöt pääsevät sopuun niistä järjestelyistä, joilla suomalainen merenkulku saatetaan tasavertaiseen kilpailuasemaan muiden maiden kanssa. Uskon, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän lakialoitteen mukainen malli tarjoaa tähän kohtuullisen hyvät lähtökohdat. Sanottakoon sekin, että sen osoittamassa hengessä olemme myös valmiit edesauttamaan järkevän sovun syntymistä, joka on välttämätön.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalliomäen aloite liittyy hallituksen esitykseen n:o 119. Tuon hallituksen esityksen kritisointi tietyllä tavalla suomalaisen merenkulkijan näkökulmasta on varsin helppoa. Eri asia on, että jos mentäisiin vain sen kaltaisiin järjestelyihin, joita ed. Kalliomäen lakialoitteessa ehdotetaan, olisiko se riittävä

suomalaiselle merenkululle, ehkäisikö se sen, että suomalainen tonnisto ei siirry mukavuuslipun alle. Minä itsekin toivon ja varmasti kaikki tässä salissa toivovat, että tämä riittäisi, mutta minä vähän epäilen. Tämän vuoksi voi olla, että pidemmälle menevät toimenpiteet ovat välttämättömiä.

Ed. Kalliomäki totesi, että heidän aloitteensa lähtee siitä, että suomalaista laivahenkilökuntaa, merenkävijöitä, ei voitaisi irtisanoa sen takia, että laivalle otetaan ulkomaalaisia työntekijöitä. Ymmärtääkseni myös hallituksen piirissä ajatus kulkee tähän suuntaan, koska perustuslakivaliokunta on sitä mieltä, että tuon kaltainen irtisanominen vaatisi vaikeutetun lainsäädäntöjärjestyksen, ja siihen ei tietysti tässä akuutissa tilanteessa ole mitään syytä mennä.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi toteaisin ed. Kalliomäelle, että ei hallitus tätä esitystä ole mitenkään kevyenlaisesti sivuuttanut. Liikennevaliokunnassakin paraikaa tutkitaan aika lähelle ed. Kalliomäen lakialoitteen mukaista mallia. Mutta on syytä muistaa myös, että tämä ei ole ihan yhden-suuntainen katu, niin että vain toiselta puolelta annetaan helpotuksia. Kyllä työaikajärjestelyillä eli laivoissa tapahtuvalla vuorojärjestelmän uusimisella on melko huomattava merkitys siihen, että kustannukset saadaan painetuksi kansainvälisesti kilpailukelpoisiksi.

Tästä meillä on hyvä esimerkki. Meidän pientonnistolaivastomme onnistui vuonna 1986 tai 1987 tämän tyyppisessä ratkaisussa varsin hyvin ja on tällä hetkellä melko kilpailukykyinen kansainvälisestikin.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten laivojen säilyttäminen suomalaisten omistuksessa tai Suomessa sillä tavalla kuin hallituksen lakiesityksessä esitetään varmasti johtaa parempaan tulokseen kuin sosialidemokraattien aloite, jota eivät kaikki sosialidemokraatitkaan ole allekirjoittaneet. Minusta meidän on pakko päästä samanlaiseen järjestelmään kuin muissakin Euroopan maissa. Ruotsikin ilmeisesti uuden hallituksen ajatusten mukaan siirtyy nyt järjestelmään, jossa tukea on vähän ja hyväksytään se, että on myös ulkomaisista työvoimaa.

Meillä tarvitaan Suomessa välttämättä kuljetuksia. Teollisuus tarvitsee niitä. Ilmeisesti jos meillä kuljetukset tulevat paljon kalliimmiksi kuin muissa maissa, mihin tämä sosialidemo-

kraattien järjestely vielä johtaa, niin silloin meidän teollisuutemme kilpailukyky taas yhdessä kohdassa on heikompi. Miksi Suomessa pitäisi kuljetusten olla kalliimpia kuin muissa maissa, kun me olemme kauempana, niin me joudumme enemmän kuljetuksia käyttämään? Tässä on pakko antaa periksi, ja se koskee ilmeisesti mm. juuri työaikajärjestelyjä.

Nythän on menty niin pitkälle, että puolet ajasta tehdään töitä ja puolet ajasta saa vastavasti vapaa-aikaa plus vielä lomat. Ainakin ulkopuolisesta se tuntuu aika kohtuuttomalta järjestelmältä, ja siinä on varmasti parantamisen varaa. Suomi ei voi päästä eteenpäin muuten kuin työn teolla eikä sillä lailla, että yhä enemmän ollaan tekemättä työtä. Siitä syystä en voi kannattaa sosialidemokraattien esitystä.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voin rauhoittaa ed. Tiuria toteamalla, että tämä on yksimielinen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän lakialoite. (Ed. Tennilä: On siellä muitakin!) — Mukana on muitakin, aivan oikein, ed. Tennilä korjaa.

Mitä tulee itse lakialoitteen motiiveihin, niin haluan korostaa sitä, että yhtenä perusmotiivina on myös ollut se, että on haettava uutta pohjaa neuvottelutulokselle työmarkkinaosapuolten välillä ja myös eduskunnassa, koska on aivan selvää, että ulosliputuksen uhka on estettävä ehdottomasti. Olen myös ymmärtänyt, että liikennevaliokunta ja muutkin valiokunnat, jotka tätä asiaa käsittelevät, ovat asian ymmärtäneet ja hakevat yhteistä järkevää ratkaisua. Minusta sitä ei voi kyllin korostaa, koska tämä on äärimmäisen tärkeä kysymys Suomen ulkomaankaupalle ja meidän merenkulullemme.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kokoomuksen edustajille totean, että kyllä tässä nyt haetaan päänavausta tuoda Suomeen halpatyövoimaa tekemään huonommilla työehdoilla työtä kuin suomalaiset työntekijät. Tässä on kysymys yrityksestä saada päänavaus aikaiseksi. Jos nyt halpatyövoimaa ulkomailta tulee laivoihin, niin seuraavaksi tulee nähtävästi sairaaloihin tai terveyskeskuksiin jne. Tässä on hyvin isoista periaatteellisistakin ratkaisuista kysymys. Toisaalta minusta on käynyt ilmi, että tällä kaksoisrekisterisysteemillä myös kiristetään selvästi työntekijöitä, puristetaan etuja alaspäin tällä tavoin.

Kyllähän se on selvä, että laivat on pidettävä suomalaisessa omistuksessa riittävän laajasti, ja

siihen voidaan päästä tukijärjestelmällä ja erilaisilla tukitoimilla. Ulkomaaisen halpatyövoiman tuonti tänne ei minusta tule kuuloonkaan, siitä ei kannata edes keskustella. Kun tämä on lähtökohta, niin se pitäisi ottaa vakavasti myös siellä toisella puolella, sillä jos te ajatte järkevästi tällaista ratkaisua, joka ei tule toteutumaan, niin seurauksena on se, että sen sijaan että olisi saatu aikaan jotain myönteistä, niin laivat seisahtuvat kokonaan. Semmoinen tilannehan meillä on nyt edessä.

Ed. A i t t o n i e m i: Arvoisa puhemies! Ed. Kalliomäen aloite on huolellisesti laadittu ja on tietynlainen kompromissi tähän tilanteeseen, joka saattaisi olla syntymässä, eli kaikenlaiset vastatoimet asianomaisten liittojen taholta, jotka nykytilanteessa vahingoittaisivat jo muutenkin vaikeata tilannetta. Tästä syystä SMP:n eduskuntaryhmä on allekirjoittanut tämän aloitteen. Sieltä meiltäkin puuttuu yksi kansanedustaja, mutta hän on ollut estyneenä, toisin sanoen hän on kuitenkin ryhmässä mukana kannattamassa tätä ajatusta.

Ed. Kalliomäen puheenvuorossa selvitettiin selkeästi aloitteen sisältö ja tausta, mutta haluan todeta vielä sen seikan, että kun hallituksenkin taholta on esitetty, että päällystön suomalaisissa laivoissa pitäisi olla suomalaista, niin näin kai tarkoitetaan jatkossakin, arvelisin. Kun kuitenkin erityisesti merenkulussa, niin kuin monella muullakin alalla, uraputki kulkee messipojasta alkaen eli se, joka on messipoikana, eräänä päivänä on laivan perämies tai kapteeni. Uraputki kulkee tätä kautta. Jos suomalaisten laivojen miehistö muodostuisi ulkomaalaiskeskeiseksi, myöskin suomalainen päällystö ja päällystöaines aikanaan sitten loppuisi. Tästä syystä meillä ei olisi enää suomalaista päällystöä.

Tältäkin kannalta ed. Kalliomäen tekemä aloite on erittäin tärkeä ja hyvin tärkeä juuri siksi, että se on hyvä kompromissi, jolta pohjalta voidaan tällä hetkellä välttää mahdollisesti hankalat tilanteet.

Ed. R a u r a m o: Arvoisa puhemies! Esittäisin ed. Kalliomäelle sen, että hän, aivan oikein, tuo uutta neuvottelupohjaa neuvotteluihin. Sosialidemokraateilla noin yleensä on ollut tapana, että jos neuvottelut ovat osapuolten välillä kesken, niin niihin ei pitäisi sotkeutua siitä huolimatta, että tämä neuvottelupohja on monelta osin varsin oikea ja oikean suuntainen. Varsin hyvin ed. Kalliomäki tietää sen, että

tänäänkin osapuolet ovat valtakunnansovittelija Reinin johdolla kokoontuneet asian tiimoilta.

Ed. Tennilälle toteaisin, että tässä tapauksessa halpatyövoima ei ole aivan vertailukelpoinen muun halpatyövoiman tuontiin, koska sille me emme mahda mitään, jos varustamot liputtavat laivansa ulos, ja silloin on aivan varmaa, että niissä on halpatyövoimaa.

Ed. Aittoniemelle toteaisin koulutusputkesta sen, että Norjassa, missä on tämän tyyppinen rinnakkaisrekisteri tehty, on merenkulkuoppilaitoksiin varsin runsaasti hakijoita johtuen siitä, että koulutus ei laivalla enää alakaan kannen kuuraamisesta, vaan opiskelun jälkeen vähän korkeampitasoisesta työstä.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Norjassa on hyviä kokemuksia järjestelmästä, joka on samanlainen suurin piirtein kuin se, mitä tässä hallituksen esityksessä on. Tonnistomäärä on jyrkästi kasvanut, ja enemmän varmasti on norjalaisille työpaikkoja kuin aikaisemmin. Suomeksikin varmasti päästään samaan tulokseen niin, että työpaikkoja on enemmän kuin jos mentäisiin sellaiseen systeemiin, että loputkin laivat häviävät Suomesta. Minä en oikein ymmärrä, miten Suomen teollisuus voisi kestää kovin paljon suurempia kuljetuskustannuksia kuin muiden maiden teollisuus, kun me kuitenkin joudumme suuren osan tavaroistamme kuljettamaan juuri laivojen avulla. Se on yksi osa teollisuuden kustannuksia, ja se on saatava järkeväksi. Siitä syystä täytyy muiden maiden tapaan toimia. Muu ei johda järkevään tulokseen.

Minä ihmettelenkin oikeastaan sitä, että sosialidemokraatit ja ilmeisesti vasemmistokin kyllä haluavat, että Suomeen tulisi halpoja elintarvikkeita, eivätkä hyväksy sitä, että niitten hinta yltäkkiä, kun ne tulevat rajan yli, muuttuukin samaksi kuin Suomessa. Mutta kuitenkin kun työvoimasta on puhe, niin sen pitää heti muuttua yhtä kalliiksi rajan yli tultuaan kuin suomalainen työvoima. En minäkään kannata, että tänne halpatyövoimaa kovin paljon tulee, mutta kyllä tässä minusta on selvä rinnakkaisuus: toisella puolen se hyväksytään ja toisella puolella ei missään nimessä.

Ed. Häkämies: Arvoisa puhemies! Ei varmasti kukaan pidä tavoiteltavana asiana sitä, että suomalaisissa laivoissa on ulkomaalaista ns. halpatyövoimaa, mutta kuten ed. Rauramokin puheenvuorossaan totesi, jos meidän kustannus-

rakennettamme ei saada oikeanlaiseksi, on siitä seurauksena se, että suomalaiset varustamot liputtavat laivansa mukavuuslipun alle.

Se, että laiva seilaa mukavuuslipun alla, ei aina tarkoita sitä, että se pelkästään käyttäisi ulkomaalaista miehistöä. Itse asiassa suomalaisista 13 mukavuuslippulaivastakin aika monet purjehtivat suomalaisella miehistöllä. Silloin on kysymyksessä ns. pitkät linjat, joissa voidaan veroteknisistä syistä käyttää kuuden kuukauden sääntöä eli työntekijät eivät maksa palkastaan veroa. Siitä taas seuraa, että heidän palkkansa ei ole niin korkea kuin normaalitilanteessa. Tietysti ei ole intressisäkään ansaita niin paljon, kun tulosta ei tarvitse veroa maksaa. Vähän samanlainen ajatuksenjuoksu on hallituksen esityksessäkin, jossa on myös maininta siitä, että palkkakustannukset tulisi saada kansainväliselle tasolle. Tämä ed. Kalliomäen aloitehan johtaisi siihen, että merenkulkijat välttyisivät veron maksusta ja näyttäisivät nostavan korkeampaa palkkaa kuin muut suomalaiset.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. V ä h ä n ä k k i: Herra puhemies! Ihmettyttää hieman, että käydyssä keskustelussa kokoomuksen haukat, edustajat Häkämies, Tiuri ja Rauramo, ovat paavillisempia kuin paavi itse. Kun laivanvarustajien yhdistys ja merkittävimmät varustamot parhaillaan käyvät ammattiyhdistysliikkeen kanssa neuvotteluja siitä, miten löydetäisiin sopiva kompromissi, konklusio, hallituksen esityksen ja sosialidemokraattien rinnakkaislakiesityksen välillä, niin täällä halutaan vetää vereslihalle tämä asia. Haluan tässä yhteydessä, vaikka paheksun menettelytapaa, jota kokoomus tässäkin asiassa ja erityisesti ed. Häkämies paljon merimiehiä asuttavan satamakaupungin edustajana tuo esiin, eräitä näkökohtia tuoda esiin. En ollut kuulemassa ed. Kalliomäen puheenvuoroa, ja vaikka tässä saattaa toistoja tulla, niin haluan kuitenkin rinnakkaislakiesityksen ja hallituksen esityksen eroja edelleen ja uudelleen toistaa.

Ensiksikin molemmilla on tietysti sama ja erittäin hyvä päämäärä, että mukavuuslippulaivat vähenisivät, sikäli kuin on kysymys suomalaisten omistamista laivoista, varustamoiden omista laivoista ja suomalaista merenkulkijoista. Mutta hallituksen esitys tähtää tuen antamiseen

varustamoille, jotta Suomen lipun alla purjehdittaisiin, siten että mahdollistettaisiin halvan työvoiman käyttö suomalaisilla aluksilla. Puhutaan, että palkkataso liikkuu riippuen siitä, onko merenkulkija Filippiineiltä, Koreasta vai Indonesiasta, neljäsosan, jopa kymmenesosan tienoilla suomalaisten merenkulkijoiden palkkatasosta. Sen sijaan ed. Kalliomäen nimellä eteenpäin menevä esitys tähtää siihen, että valtion tukea tulisi niille varustamoille, jotka suomalaisella lipulla laivansa varustaisivat, merimiesten merityötulon ennakonpidätyksen ja lähdeveron sekä työnantajan sosiaaliturvamaksun suuruisen tuen muodossa. Tanskassa ja Ruotsissa on tästä järjestelmästä hyviä kokemuksia. Sitä, mitä ed. Tiuri epäili tai luuli tai nähtävästi toivoi siellä tapahtuvan hallituksen muututtua, en usko. En siis usko, että Ruotsissa realiteetit tuntien kovinkaan pitkälle muutoksen tielle lähdetään.

Edelleen totean, että hallituksen esitys erinomaisten karkealla tavalla koskettaa suomalaisten merenkulkijoiden perustuslaillisia oikeuksia, sikäli kuin ne liittyvät sopimusvapauteen ja nimenomaan sopimuksen pysyvyyteen. Taannehtivaa lakia esitetään asiaan, jotta suomalainen varustamo voisi irtisanoa merenkulkijan sillä perusteella, että aikomuksena on ottaa ulkomaista työvoimaa.

Ed. Kalliomäen esitys säilyttää suomalaiset merenkulkijat mahdollisimman pitkälle suomalaisissa laivoissa, ja edelleen se säilyttää ammattiyhdistysliikkeen oikeutetun aseman, sikäli kuin on kysymys työsuhteen ehdoista suomalaisilla laivoilla.

Yhdyn täysin ed. Tennilään. Se ei hänen huomionsa ollut, mutta tosiasia on, että tällä hallituksen esityksellä pyritään romuttamaan ammattiyhdistysliikkeen asemaa ja panemaan sitä eurokuntoon. Kuten on aikaisemminkin todettu, seuraavina voivat olla erilaiset hoitoalan laitokset, sairaalat, puhutaan jopa rakennusalaista. Ne saattavat olla liipaisimella, mikäli tälle linjalle lähdetään. Ennen kaikkea tulee esiin se kielteinen piirre, mikäli toteutetaan hallituksen esitys, että syntyy a- ja b-luokan työntekijöitä, suomalaiset paremmalla palkkatasolla ja ulkomaalaiset huomattavasti heikommalla.

Vielä on todettava se, että kun Suomi tarvitsee ulkomaankaupassa välttämättömästä tonnista noin 40 prosenttia oman lippunsa alle ja siihen mielellään nimenomaan suomalaisen miehistyksen, hallituksen esitys romuttaa koulutusmahdollisuudet merenkulkualalla. Suomessa ei haki-joita riittävästi löydy.

Vielä on tuotava esiin turvallisuustekijä. Tiedän itäiseltä Suomenlahdelta, että kaikki siellä tapahtuneet mainittavimmat öljyonnettomuudet ovat tapahtuneet laivoille, joissa miehistönä on ollut saaristo-olosuhteisimme tottumattomien maiden kansalaisia. Samoin kielitaitokysymykset ovat olleet haittana jopa luotsin palveluja vastaanotettaessa.

Toistan sen, kun ed. Tiuri epäili, että kaikki demarit eivät ole asian takana, että meillä on kuitenkin vielä sen verran suurempi ryhmä kuin kokoomuksella, että on vaikeuksia aina yhteisesti sovitun aloitteen alle nimiä tässä suuressa talossa löytää, mutta varmasti he saattavat jälkikäteenkin tuoda nimensä, jos se ed. Tiuria vai-vaa.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Täällä käytetyissä puheenvuoroissa on verrattu Suomen ja Norjan merenkulun tilannetta. Minusta tämä on epäonnistunut vertailu, koska Suomi ja Norja todella painivat hyvin erilaisessa sarjassa, mitä tulee merenkulkuun ja sen laajuuteen.

Ed. Rauramo puhui neuvottelutilanteesta ja paheksui sitä, että tavallaan me puutummme nyt lakialoitteellamme tähän tilanteeseen ehkä negatiivisestikin. Sehän ei missään tapauksessa ole tarkoitus. Eduskunta toimii itsenäisesti, ja meillä on aloitteenteko-oikeus, ja sitä oikeutta me olemme nyt käyttämässä.

Mitä tulee näihin neuvotteluihin, toivottavaa olisi, että eri osapuolet nyt yhteisen neuvottelupöydän ääressä löytäisivät sen tyypisen mallin, että me myös täällä eduskunnassa voisimme sen yhteisymmärryksessä viedä läpi. Joka tapauksessa hallituksen antama esitys on huono, jos ajatellaan, millä tavalla se tulee vaikuttamaan työntekijän asemaan, hänen oikeuksiinsa.

Mielenkiintoista myös on havaita, että meidän varustamomme ovat hyvin erimielisiä tämän asian tarpeellisuudesta. Esimerkiksi tänään valiokunnassa asiantuntijoina olleet varustamoiden edustajat sanoivat, että he eivät välttämättä tarvitse tällaista järjestelmää. Heidän mielestään he pystyvät toimimaan ilman rinnakkaislakiesityksessä olevaa vierastyövoiman käyttöä suomalaisissa aluksissa.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Jos tämä hallituksen esitys toteutuu, niin meille tulee käytännöksi se Fellinin Laiva, joka elokuvana hätkäytti. Siellä on kahden kerroksen väkeä. Siellä on ne, jotka saavat paremmat edut, ja sitten on

ne proletaarit, jotka ilmeisesti ovat ulkomailta ja tekevät erittäin huonoilla työehdoilla työtä. En ainakaan minä voi koskaan tällaista moraalitonta ja kaikille väärää järjestelmää tulla kannattamaan. Kyllä kaikkien on saatava tehdä työtä samoilla ehdoilla, kun samalla työmaalla ollaan. Ei voi hyväksyä kerta kaikkiaan, että toisilla on paremmat edut kuin toisilla.

Tässä nyt yritetään saada ratkaisua aikaan ylipäättään halpatyövoiman tuonnille ulkomailta Suomeen. Tässä on päänavauksesta kysymys, ja sillä vakavuudella pitää tähän kysymykseen suhtautua.

Minustakin tuntuu siltä, että jos tässä toimitaan siten kuin viisasta on, että suomalainen laivasto voidaan säilyttää ainakin nykyisen laajuksena Suomen lipun alla, ratkaisu, joka on mahdollinen, on se, että palautetaan nämä verot ja sosiaaliturvamaksut ja tiettyjä tukitoimia siihen rinnalle, sillä se asia hoituu. Näin olen ymmärtänyt myös niitä keskusteluja, joita on käyty. Se on jo kova vastaantulo ja alentaa 30 prosenttia varustamon palkkakustannuksia. Jos sekään ei riitä, sittenhän niille ei riitä mikään. Tietysti ne lähtevätkin siitä, että mikään ei riitä, vaan aina pitää saada enemmän.

Ed. S u h o n e n : Herra puhemies! Yhdyn niihin ihmisiin, jotka sanovat, että tämä hallituksen esitys on erittäin huono. Myös yhdyn niihin, jotka sanovat, että rinnakkaisesitys pitää tehdä, muuten laivat liputetaan ulos.

Olin liikenneministeriössä 80-luvun puolessavälissä, kun pientonnistoalan järjestöt ja varustamot tekivät yhdessä sopimuksen. Siellä sopimus syntyi, koska työnantajan edustajat olivat erittäin joustavia. Ne pääsivät keskusteluyhteyteen. Silloin Merimiesunioni ja Varustamoyhdistys olivat aivan selvästi törmäyskurssilla, kun yritettiin isojen laivojen kohdalla ratkaista tämä. Ne olivat molemmat ajautuneet aivan sillanpääasemiin, eikä kumpikaan liikkunut mihinkään, koska otettiin Ruotsin ja Suomen välisessä liikenteessä olevat isot lautat silloin aseeksi keskustelussa.

Minusta molemmissa oli 80-luvun puolessavälissä syytä siihen, että ei päästy sopimukseen. Mutta toivottavasti aika on nyt jo kypsä siihen, että pääsisivät sopimukseen, että koko esitys saataisiin vetää aikanaan täältä pois. Etsikkoai-ka niillä on pari viikkoa.

Kyllä aika kovia aseita käytetään, kun sanotaan, että yhtenä tupon kaatamisen tai hy-

väksymisen ehtona on laivaliikenne ja sopiminen. Toivon myös, että Merimiesunionin edustajat olisivat joustavia eivätkä samanlaisia kuin 80-luvun puolessavälissä, samoin Varustamoyhdistyksen edustajat. Varustamoyhdistyksen edustajasta, joka oli valiokunnassa kuultavana, meille varmaan kävi selväksi, ettei ole yhtään ihme, vaikkei kompromissia ole syntynytäkään, koska hän sielläkin saneli niin kuin olisi omistanut koko valiokunnan.

Ed. R a u r a m o : Herra puhemies! Ensiksi haluaisin todeta, että tuskin tästä asiasta sopu syntyy hallituksen esityksen pohjalta. Siinä mielessä olen samaa mieltä esimerkiksi ed. Kalliomäen kanssa.

Ed. Vähänäkille haluaisin todeta, että kyllä hoitolaitoksia on aika vaikea ulosliputtaa Suomesta. Se ero on kuitenkin laivojen ja hoitolaitosten välillä.

Kustannusrakenteesta sen verran, että kyllä liikennevaliokunnassa on varsin selvästi tullut ilmi se seikka, että pelkkä verojen ja sosiaaliturvamaksujen palauttaminen ei riitä. Niin kuin ed. Tennilä totesi, tarvitaan muitakin tukitoimia, jos pelkästään tämä on se tie. Olisikin hauska kuulla, mitä ne muut tukitoimet mahdollisesti ovat.

Ed. Kasuriselle haluaisin todeta, että olisi ehkä ollut syytä kuunnella hiukan tarkemmin, mitä sanoin ed. Kalliomäelle uuden neuvottelupohjan esiin tuomisesta. Tarkoitin sitä, että sieltä sosialidemokraattien suunnalta on viime aikoina varsin usein tullut voimakasta kritiikkiä tännepäin, kun on tuotu mahdollisesti uusia neuvottelupohjia asioiden vielä ollessa neuvotteluvaiheessa. Toki olen siitä samaa mieltä, että meillä on ja meillä tulee olla aloiteoikeus tämän tyyppisissä asioissa.

Ed. Aittoniemi : Herra puhemies! Ed. Vähänäkki, joka täältä jo ehti poistua, käytti tietynlaista näkemystä, vanhaa termiä ”tarkoituis pyhittää keinot”, kun hän ja joku aikaisemminkin jo vetosi siihen, että jos nyt tulee ulkomailaista työvoimaa laivoille, niin hetken kuluttua sitä on sairaaloissa, rakennustyömailla jne. Tämä on sosialidemokraateilta tässä mielessä selvä takinkääntö. Jos ketkään, niin nimenomaan sosialidemokraatit olivat viime hallituksen aikana niitä, jotka halusivat suuria ulkomailastulvia tähän maahan, heidän sisäasiainministerinsä, heidän puolueensa puheenjohtaja ja hei-

dän puoluesihteerinsä. Mihin ne tässä maassa muuhun olisi laitettu kuin työhön?

Toisin sanoen tämä on kaksinaamaisuutta. Tällä hetkellä sanotaan näin, että ei ulkomaalaisia töihin, ei sairaaloihin eikä muualle, mutta viime hallituksen aikana oltiin valmiita ottamaan vaikka minkälaiset massat tänne minkä värisiä ihmisiä hyvänsä. Jos he eivät ajatelleet niin, että he ottavat täältä työtä, niin sitten he tarkoittivat sitä, että he tulevat tänne elämään yhteiskunnan kustannuksella. Tämä on selittämätön asia, mutta näin on totuus, ed. Kalliomäki.

Ed. H ä k ä m i e s : Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Vähänäkin puheenvuoron jälkeen. Ed. Vähänäkki mielestäni — hän ei tosin taida enää salissa olla — tulkitsi ed. Kalliomäen ja hallituspuolueiden kansanedustajien vuoropuhelun perusteellisesti väärin. Se ei tosin minulle mikään yllätys ollut. Mielestäni ed. Kalliomäen ja meidän puheenvuoromme olivat itse asiassa sopua hakevia, mikä tässä tärkeä asia olisikin.

Kyllä itsekkin esimerkiksi hallituksen esityksen suhteen olen hyvin kriittinen tuon irtisanomispäätöksen kohdalla, jonka mukaan siis suomalaisesta laivasta suomalainen merenkävijä voitaisiin irtisanoa sillä perusteella, että tulossa on tilalle ulkomaalaista halpatyövoimaa. Kyllä se on valankumouksellinen pykälä, enkä minä ainakaan sellaista ole valmis hyväksymään. Niin kuin täällä on todettu, myös perustuslakivaliokunta toteaa, että se vaatisi perustuslain säätämisyjärjestyksen, ja vaikeutettua säätämisyjärjestystä tässä varmasti ei ole tarkoitus käyttää.

Todettakoon nyt kuitenkin vielä kaikille, jos jollekin on jäänyt epäselväksi, että niin tämän lain kuin kaikkien muidenkin lakien nojalla suomalaisen työntekijän ja suomalaisen työnantajan välisessä työsuhteessa aina sovelletaan suomalaista työehtosopimusta ja suomalaista lainsäädäntöä.

Ed. T i u r i : Herra puhemies! Tämä kustannusasia on aika tärkeä kuitenkin. Muistaakseni kuljetuskustannukset Suomessa teollisuudelle ovat noin 25 miljardia markkaa, ja jos niissä on kovin paljon ylimääräistä verrattuna muihin maihin sen lisäksi, että me jo asumme syrjässä, jolloin kuitenkin joudutaan kuljettamaan, niin kyllä se merkitsee vastaavasti huonompaa palkanmaksukykyä muilla aloilla. Jos merenkulkijoille halutaan maksaa paljon parempia palkka-

etuja, muut jäävät vastaavasti vähemmälle, koska kuitenkin teollisuus ei pysty enempää tavarastaan saamaan kansainvälisillä markkinoilla kuin muiden maiden teollisuus saa vastaavista tuotteista. Tämäkin täytyy ottaa huomioon.

Minusta tässä ei välttämättä edes ole se loppu-tulos, että suomalaiset liputtavat laivansa ulos, vaan paljon pahempi tilanne on se, että laivat yksinkertaisesti lakkaavat kulkemasta, kun ne tulevat vanhoiksi. Ei niitä kannata sitten enää käyttää, kun se on tappiollista toimintaa, vaan ne sitten vain loppuvat, ja loputkin työpaikat häviävät sillä tavalla.

Tässä täytyy toivoa, että järkevään ratkaisuun päästäisiin puolin ja toisin. Ratkaisun täytyy olla sellainen, että se ei aiheuta kohtuuttomasti suurempia palkkakustannuksia suomalaisille laivoille kuin muille, kilpaileville laivoille. Tämä laivakuljetustoiminta, kappaletavaralastin kuljetus, on kansainvälistä toimintaa jo nykyään.

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! Keskustelussa on pyritty antamaan sellainen kuva, että hallituksen esitys rinnakkaisrekisterilaista olisi tehty ikään kuin jotenkin työntekijöiden, merenkulkijoiden, sortamismielessä. Kuitenkin se on tehty viimeisenä keinona, kun merenkulun eri osapuolet eivät ole pystyneet keskenään sopimaan sellaisesta menettelystä ja sellaisesta kustannustasosta, että laivat pysyisivät Suomen lipun alla. Kuten yhteisesti on todettu, laivojen säilyminen Suomen lipun alla on äärimmäisen tärkeää. Sellainen lausahdus, mitä ed. Tennilä totesi, että kaikkien on saatava tehdä töitä samoilla ehdoilla, jää vähän tyhjäksi lauseeksi, jos vaihtoehtona on se, että kukaan ei tee töitä hetken kuluttua niillä ehdoilla. Jos meiltä menevät laivat, meiltä menevät siinä yhteydessä myös työpaikat.

Kuitenkin joka tapauksessa kaikkien osapuolien kannalta olisi ylivoimaisesti paras sellainen ratkaisu, että merenkulun eri osapuolet pystyisivät sopimaan riittävästä kustannustasojärjestelystä aivan samalla tavalla kuin pientonnistopuolella muutamia vuosia on tehty, ja siihen valtio sitten oman tukensa laittoi mukaan. Toivon mukaan ed. Kalliomäen nimellä tehty sosiaalidemokraattien lakialoite nyt ei tätä mahdollisuutta hävitä sillä tavalla, että asian tiimoilta ryhdytään liian voimakkaasti tässä talossa politiikkaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

14) Ed. Seppäsen lakialoite n:o 87 laiksi valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Koska ed. Seppänen on ilmeisesti tekemässä devalvaatiopäätöstä Suomen Pankissa, en hänen sijastaan käytä puheenvuoroa. Käytän kuitenkin sikäli, että tämä on aika mielenkiintoinen asia. Ed. Seppänen on ryhtynyt tietynlaiseksi messiaaksi, seurannut Ruotsin pääministerin Bildtin mallia, jossa hän vaatii sitä, että valtioneuvoston jäsenen on selvitettävä talvi- ja kesäasumisen ulkopuolinen maa-, kiinteistö- ja osakeomaisuus ennen kuin on oikeutettu valtioneuvoston jäseneksi.

Tämä on tietysti ihan hyvä aloite, ei sitä voi kukaan kieltää, ja tämä on meidänkin linjamme mukaista, mutta on otettava huomioon, että yhtä tärkeää olisi se, että valtioneuvoston jäseneksi tulevan köyhyys selvitettäisiin. Toisin sanoen, jos kovin huonoissa taloudellisissa olosuhteissa oleva henkilö on ministerinä, hänellä on paljon suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa negatiivisesti kuin silloin, jos hän on varsin rikas. Mutta niin kuin sanottu, tämä on tietysti tarkoitettu virikkeeksi hallitukselle ja on ehkä sellaisenaan ihan hyvä.

Tämä on täydentävä esitys hallituksen esitykselle n:o 110, joka tarkoittaa kansanedustajien palkkojen alentamista, jos olen oikein ymmärtänyt. Haluan todeta jälleen kerran sen asian, että en hyväksy kansanedustajien palkkojen alentamista muuten kuin sen verran, mikä liittyy yleiseen tuposopimukseen eli kansalaissopimukseen. Katson, että jos eduskunnassa kansanedustajat ovat niin selkärangattomia, että menevät sellaisen systeemin hyväksymään, ei tällä talolla ole sitten mitään arvoa. Ainoastaan sen verran, kuin on yleinen alennus, myös meidän palkkojamme tulee alentaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

15) Ed. Rauramon lakialoite n:o 88 laiksi rikoslain 2 luvun 4 a §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Esillä oleva lakimuutos käsittelee suomalaista sakotusjärjestelmää. Sakotusjärjestelmämme raken- tuu lainvastaisen teon rangaistavuuden osoittamiseen päiväsakkojen lukumäärällä. Yksilöön kohdistuva rangaistus mitoitetaan siten, että päiväsakon suuruus on riippuvainen yksilön tuloista. Sakotetun bruttotulot määräävät päiväsakon suuruuden ja siten lopullisen rangaistuksen ankaruuden. Lakiehdotuksessa ehdotetaan muutosta, jossa kokonaistulolla tarkoitettai- sin kaikkea palkkaa, elinkeinotuloa, varallisuuden tuottoa ja muuta tuloa, josta on vähennetty valtiolle, kunnalle ja kirkolle maksettavat verot. Näin siirryttäisiin sakotusjärjestelmässämme bruttotulojen sakottamisesta nettotulojen sakottamiseen.

Nykyinen järjestelmä perustuu vuoden 1977 alussa voimaan tulleeseen lakiin. Yleisin sakko- rangaistus on tieliikennelain säännösten rikko- misesta määrättävä sakko. Tällä alueella epä- kohdat ovat myös suurimmat. Sakkomäärät nousevat varsin pienistäkin rikkomuksista koh- tuuttomuuksiin. Tämä seikka ei ole kansalaisten oikeustajun mukainen. Tämä on johtanut siihen, että lähes 80 prosenttia ihmisistä ei kerro tulo- jaan sakotustilanteesta totuudenmukaisesti. Tämä vaikeuttaa poliisin työtä, ja myös poliisi on toivonut sakotusjärjestelmän muuttamista nettotuloperusteiseksi.

Herra puhemies! Liikenne on meitä kaikkia koskettava asia, ja olisi tärkeää, että tieliikenteen sakotusjärjestelmä olisi kansalaisten mielestä mahdollisimman oikeudenmukainen ja tiellä liik- kuvien hyväksyttävissä oleva. Säännöksiä, joita ei mielletä oikeudenmukaisiksi, rikotaan kaik- kein helpoimmin. Näkisinkin, että kyseinen lain- muutos olisi perusteltu sekä sakottajan että sakotettavan näkökulmasta.

Herra puhemies! Olen tehnyt edellisillä valtiopäivillä saman sisältöisen lakialoitteen. Silloinen oikeusministeri Louekoski, joka juuri poistui salista, totesi, että oikeusministeriössä on tarkoituksena liikenneriikkomuksissa sovellettavista rikemaksuista saada aikaan keskustelu niin, että kaikkein eniten esillä ollutta ylinopeussakkojärjestelmää voitaisiin uudistaa. Kaksi ja puoli vuotta on kulunut, mitään ei ole tapahtunut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

seuraavaan täysistuntoon

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41 (HE 65)

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 (HE 66)

ensi perjantain täysistuntoon

18) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7 vuoden 1990 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi pellonraivauksen rajoittamisesta

seuraavaan täysistuntoon

19) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 26)

20) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 7 (HE 102)

21) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6 (HE 161)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.35.

Täysistunto lopetetaan kello 16.23.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

